

**UCHWAŁA NR XXX.186.2021
RADY GMINY GŁOWACZÓW**

z dnia 29 października 2021 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w gminie Głowaczów na lata 2021-2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.)

Rada Gminy Głowaczów uchwala, co następuje :

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Głowaczów na lata 2021-2028, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Głowaczów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Piotr Marek

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY GŁOWACZÓW NA LATA 2021-2028

SPIS TRESCI

I.	WPROWADZENIE.....	4
----	-------------------	---

1.	METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	5
2.	KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	6
3.	UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	7
4.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	10
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOWACZÓW	12
1.	POŁOŻENIE	12
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	13
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	16
3.1.	<i>SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE</i>	16
3.2.	<i>RYNEK PRACY</i>	20
3.3.	<i>WYCHOWANIE I EDUKACJA</i>	22
4.	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	26
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
6.	OPIEKA ZDROWOTNA	29
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	30
8.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	30
8.1.	<i>WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI</i>	30
8.2.	<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	31
8.3.	<i>ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</i>	38
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	39
1.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	40
1.1.	<i>WSPIERANIE RODZINY</i>	40
1.2.	<i>WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>	46
1.3.	<i>ZDROWIE PSYCHICZNE</i>	52
1.4.	<i>PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH</i> ...	55
1.5.	<i>PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE</i>	69
1.6.	<i>AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW</i>	78
1.7.	<i>PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU</i>	84
1.8.	<i>WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA</i>	91

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI.....	99
2. ANALIZA SWOT.....	103
3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	106
4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	106
5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	107
6. MONITORING	108
7. EWALUACJA	108
7.1. ZAKRES EWALUACJI.....	109
7.2. SPOSÓB EWALUACJI	109
7.3. NARZĘDZIA EWALUACJI.....	109
7.4. OKRES EWALUACJI.....	109
8. OCENA RYZYKA	110
IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	111
V. BIBLIOGRAFIA	113
VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL.....	114
1. SPIS RYSUNKÓW.....	114
2. SPIS TABEL	114
3. SPIS WYKRESÓW	115

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

KP – Komisariat Policji

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy dla Głowaczów na lata 2021-2028¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Głowaczów. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głowaczów na lata 2021-2028” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Głowaczów.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Głowaczów zastosowano **podejście partycypacyjno-eksperckie**. Zastosowanie **podejścia partycypacyjnego** wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Głowaczów jest przyjęta przez Radę Gminy Uchwałą Nr V.24.25 z dnia 11 lutego 2015 roku *Strategia Rozwoju Gminy Głowaczów*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju określa najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądany obraz, do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Głowaczów na lata 2015-2020. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Głowaczów na lata 2021-2028, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 ze zm.),
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 ze zm.),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35 ze zm.),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1108),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zm.),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.),

23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508ze zm.),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 ze zm.),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818 ze zm.),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.),

37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Głowaczów na lata 2021-2028, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspojnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Głowaczów wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głowaczów wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Głowaczów najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOWACZÓW

1. POŁOŻENIE

Gmina Głowaczów to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w zachodniej części powiatu kozienickiego. Administracyjnie sąsiaduje ona z gminami powiatu radomskiego i kozienickiego. Od północy graniczy z Grabowem nad Pilicą, a od wschodu z gminą Kozienice i gminą Magnuszew. Od południa Gmina sąsiaduje z gminą Pionki, od południowego – zachodu z gminami Jastrzębia i Stromiec oraz od zachodu z gminą Jedlińsk.

Rysunek 1. Położenie gminy Głowaczów na mapie Polski

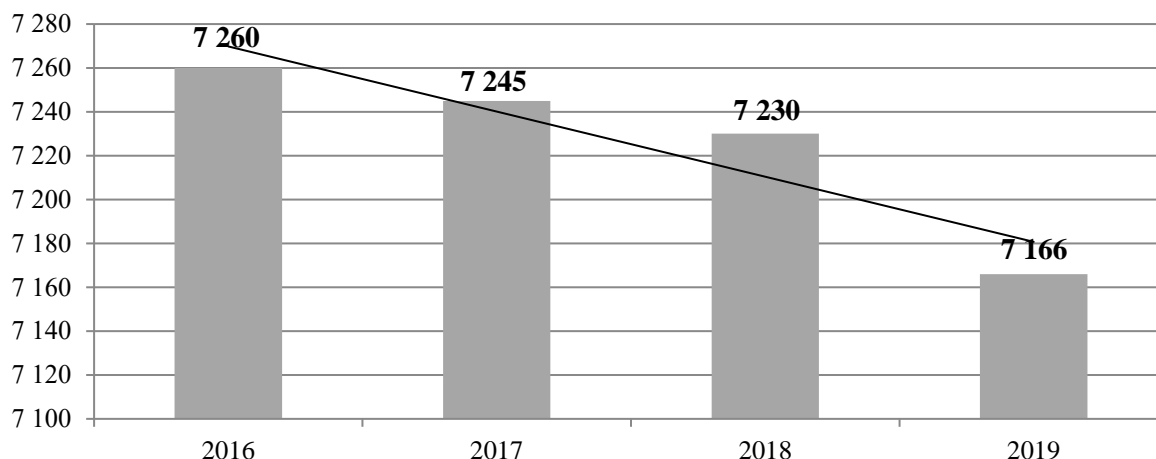
Źródło: <https://www.google.com/maps/>

Gmina Głowaczów zlokalizowana jest przy skrzyżowaniu drogi krajowej nr 48 z drogą wojewódzką nr 730 i oddalona jest o 70 km stolicy województwa – Warszawy, 33 km od Radomia, a o 110 km od Lublina.

Gminę Głowaczów zamieszkuje 7 166 osób (stan na 31.12.2019 roku). W stosunku do roku 2016, liczba mieszkańców zmalała, jednak wartość spadkowa kształtuje się na poziomie zaledwie 1%. Liczba mieszkańców na przestrzeni lat 2016-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

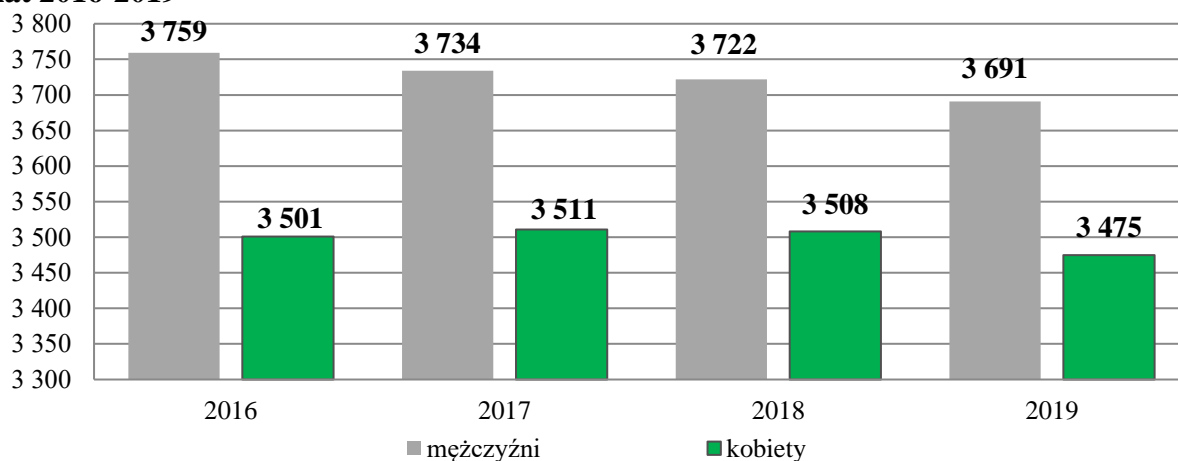
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Głowaczów jest większa niż liczba kobiet - mężczyźni stanowią 51,5% ogólnej liczby ludności (3 691 mężczyzn), natomiast kobiety 48,5% (3 475 kobiet). Współczynnik maskulinizacji w Gminie wynosi 106, co oznacza, że na każdych 100 kobiet przypada 106 mężczyzn.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy gminy Głowaczów zawarli w 2019 roku 33 małżeństwa co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostały zawarte 4,6 małżeństwa. W porównaniu do całej Polski (4,8)

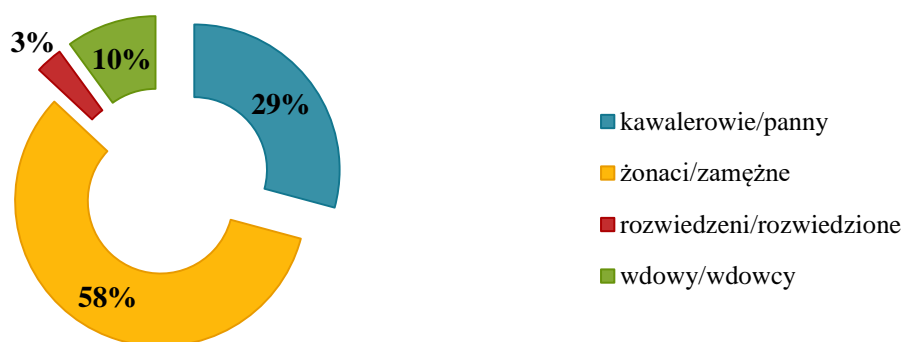

oraz województwa mazowieckiego (4,9) jest to nieco mniejsza wartość. W stosunku do 2018 roku możemy zauważyć spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 29,0% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 57,6% żyje w małżeństwie,
- 3,2% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 9,9% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Głowaczów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Głowaczów ujemny i wynosi -30 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -4,16 na 1000 mieszkańców. Jest to liczba znacznie mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, kiedy w pierwszej połowie 2019 roku wynosiła -1,4. Na przestrzeni lat 2016-2019 przyrost naturalny w gminie Głowaczów, z wyjątkiem 2017 roku był zawsze ujemny. Najmniejszy odnotowany został w 2019 roku kiedy wynosił -30, natomiast największy w 2016 roku, kiedy wynosił 9.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	65	84	84	67
zgony	92	75	93	97
przyrost naturalny	-27	9	-9	-30

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Głowaczów według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 18,3% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- 61,9% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 19,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w gminie Głowaczów. Na przestrzeni lat 2016-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na względnie stałym poziomie, natomiast widoczny jest spadek udziału osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	18,1	18,2	18,4	18,3
wiek produkcyjny	63,4	63,0	62,4	61,9
wiek poprodukcyjny	18,6	18,9	19,3	19,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

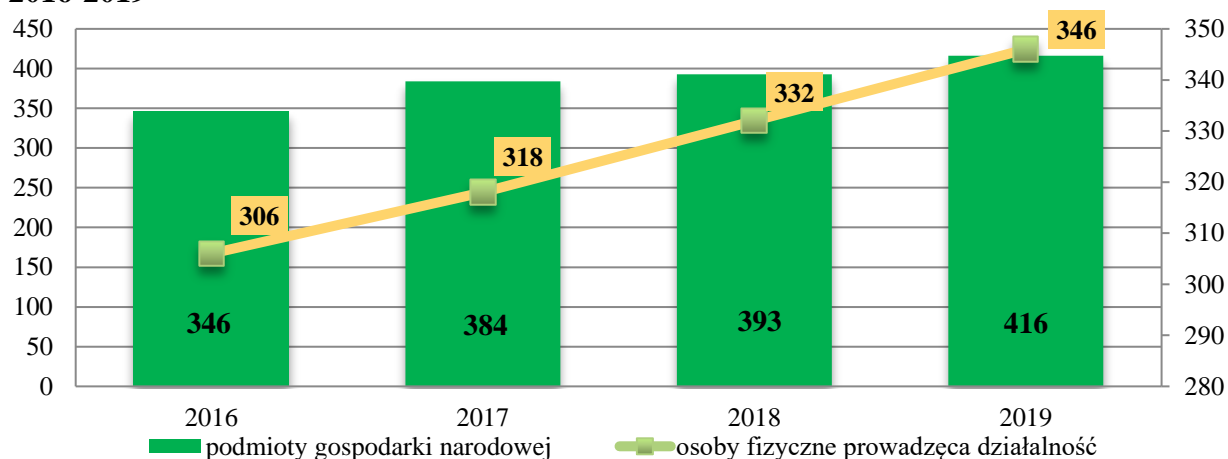
Dominującym działem gospodarki na terenie gminy Głowaczów jest rolnictwo. Na przestrzeni ostatnich lat, zauważalny jest znaczny wzrost ekologicznych gospodarstw rolnych. Jednocześnie dzięki wykorzystywaniu potencjału turystycznego wzrasta liczba podmiotów gospodarczych zajmujących się agro i ekoturystyką.

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Głowaczów na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 416 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 346. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 332, natomiast wszystkich podmiotów

prowadzących działalność – 393. Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Głowaczów ulegała systematycznemu wzrostowi.

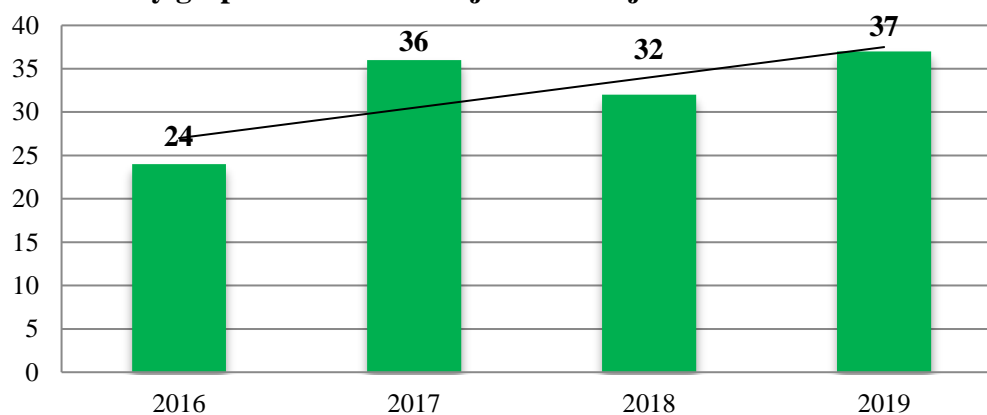
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowanych zostało 37 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to wzrost o 5 podmiotów, natomiast w porównaniu do roku 2016 – wzrost o 13. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2016-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019

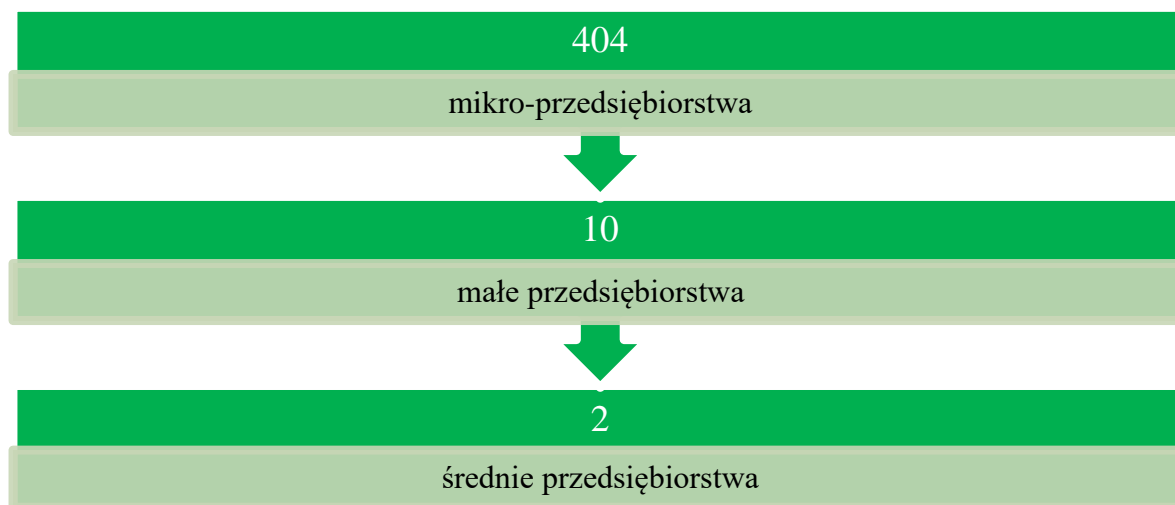

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Głowaczów według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 404 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 10, a średnich przedsiębiorstw zatrudniające 50-249 pracowników jest 10. Na terenie Gminy nie występują duże przedsiębiorstwa zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Głowaczów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

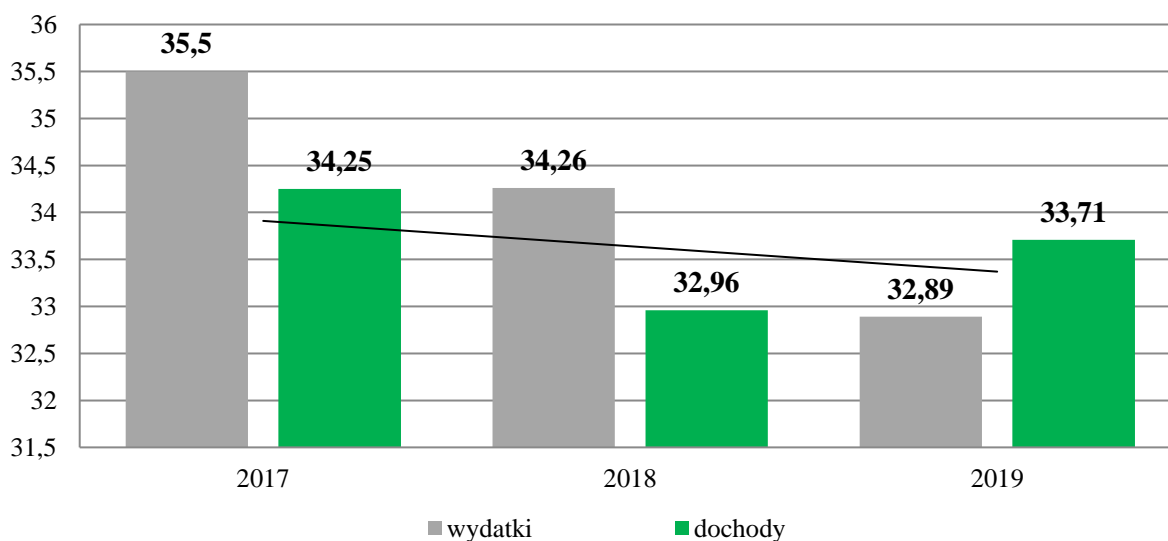
- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;

- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję malejącą - od 2017 roku nastąpił spadek wydatków i dochodów Gminy. Wyjątek stanowi 2019 rok, w którym nastąpił wzrost dochodów w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

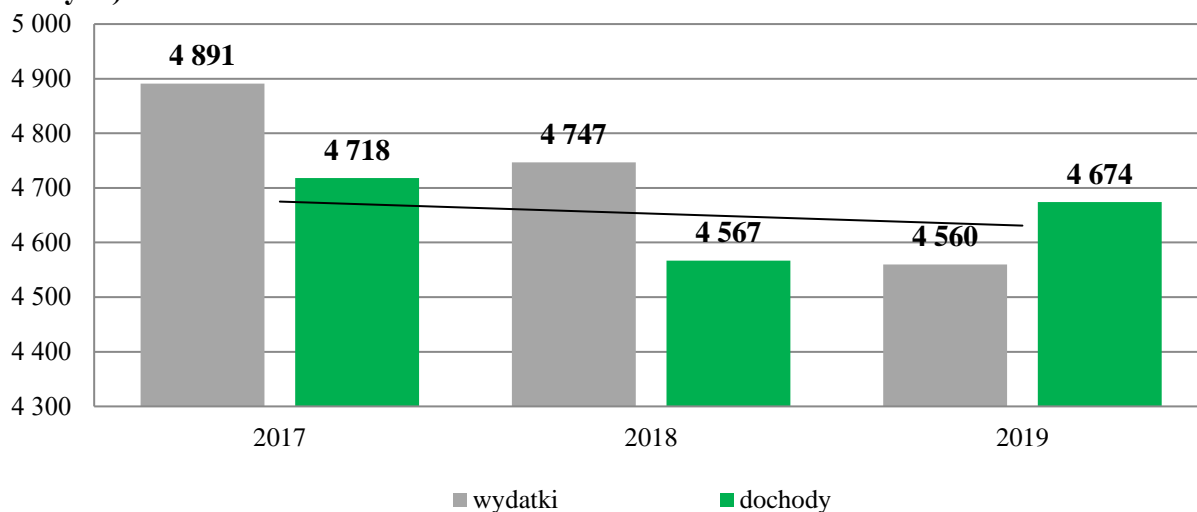
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2017 roku zrealizowano wydatki sfinansowane ze środków europejskich w kwocie 2 206 201,42 zł, w 2018 roku w kwocie – 118 248,00 zł, w 2019 roku w kwocie 303 844,69 zł.

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 4 674 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na niższym poziomie – 4 560 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił spadek wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca, natomiast w 2019 roku miał miejsce zauważalny wzrost dochodów w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

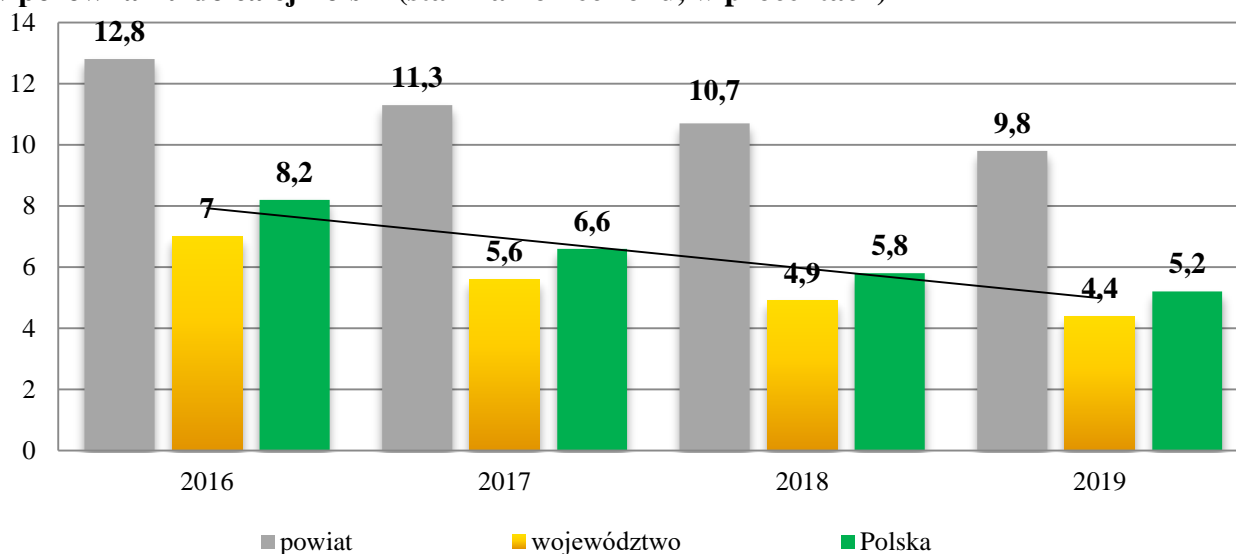
3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych dla ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie. Informacje dotyczące stopy bezrobocia występującej na terenie gminy Głowaczów szacowane są na podstawie stopy bezrobocia w powiecie kozienickim. W 2019 roku wynosiła ona 9,8%, a więc była znacznie większa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie mazowieckim (4,4%) i w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie kozienickim uległa zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w województwie i całej Polsce. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

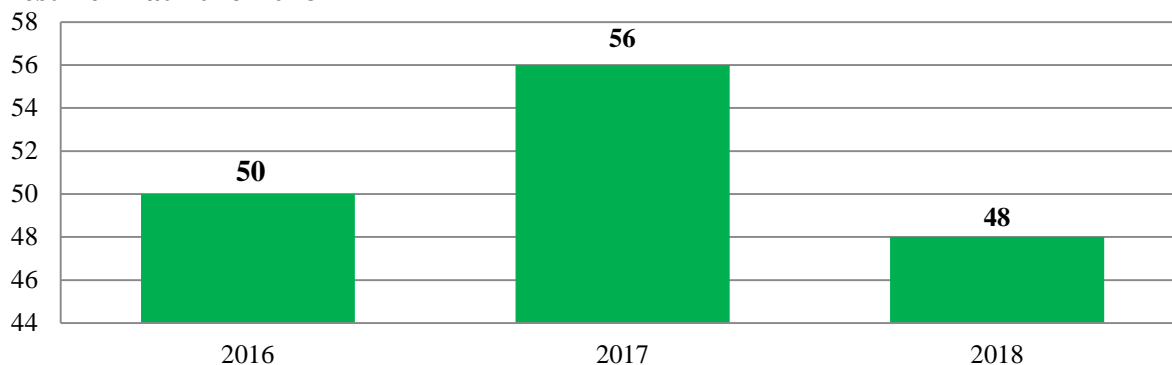
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie kozienickim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://warszawa.stat.gov.pl/>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2018 rok, w gminie Głowaczów na 1000 mieszkańców pracowało 48 osób⁵. Wszystkich pracujących w 2018 roku było 346. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest większy od odsetka mężczyzn o 22 pp. Kobiety stanowiły bowiem 61% wszystkich pracujących (211 osób), natomiast mężczyźni 39% (135 osób).

Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁵ Dane bez uwzględnienia podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

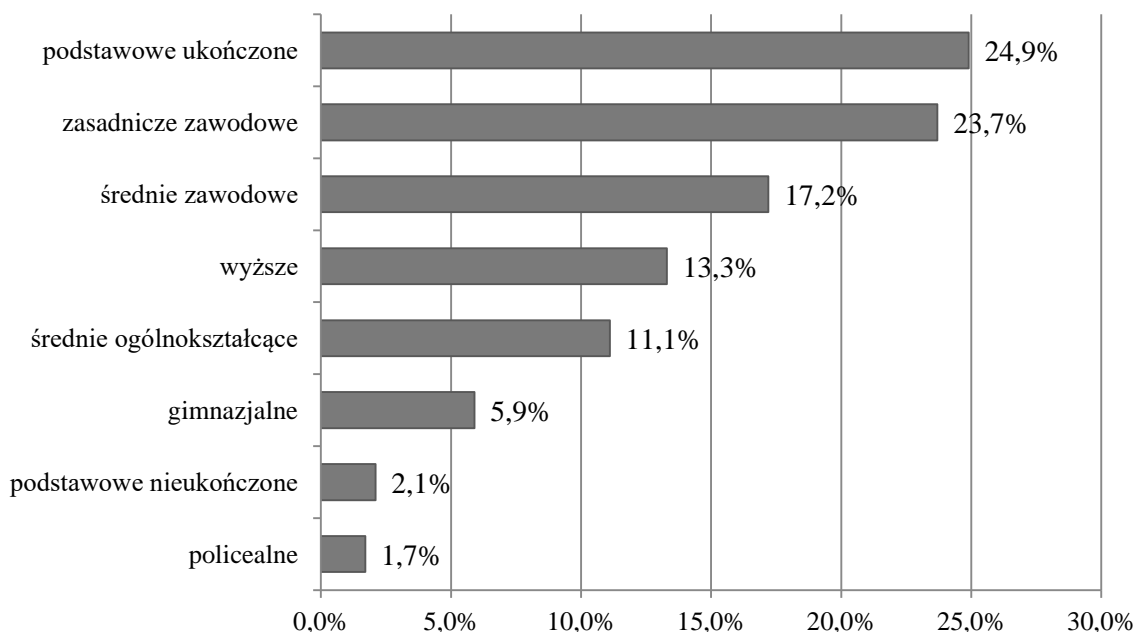
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Głowaczów przedstawia się następująco:

- 13,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,7% wykształcenie policealne,
- 11,1% średnie ogólnokształcące,
- 17,2% średnie zawodowe,
- 23,7% zasadnicze zawodowe,
- 5,9% gimnazjalne,
- 24,9% podstawowe ukończone,
- 2,1% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego, mieszkańcy gminy Głowaczów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (26,0%) oraz zasadnicze zawodowe (17,6%). Mężczyźni również najczęściej posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,0%) i podstawowe ukończone (23,9%).

Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

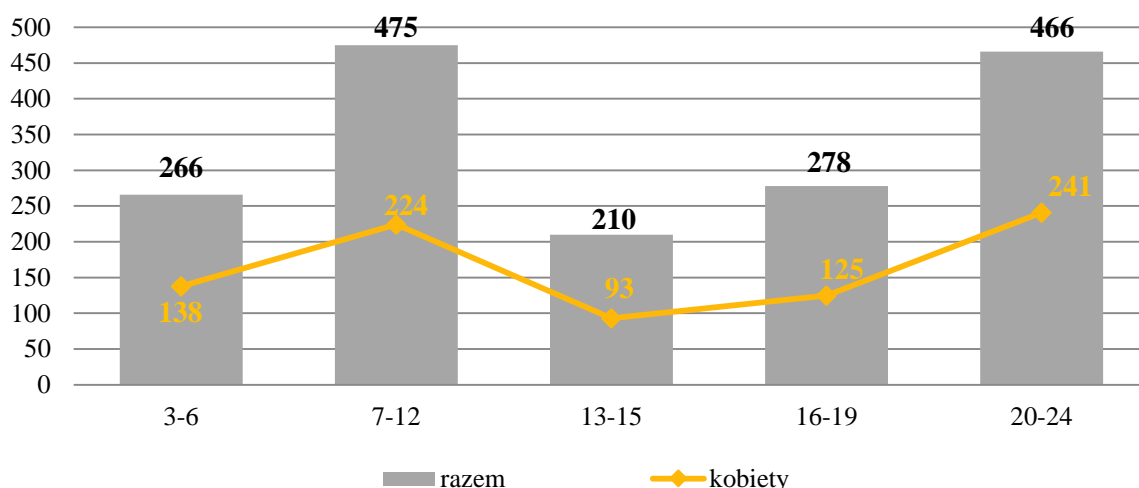

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 1 695 mieszkańców gminy Głowaczów. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (475 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lat (466 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (278 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Głowaczów funkcjonują następujące publiczne przedszkola i żłobki prowadzone przez Gminę:

- Gminny Żłobek Maluch Plus „Słoneczny Zakątek” w Głowaczowie,
- Publiczne Przedszkole w Głowaczowie,
- Publiczne Przedszkole w Brzózcie.

Gminną sieć szkół podstawowych obejmują:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Głowaczowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Wojciecha Bartosza Głowackiego w Brzózcie,

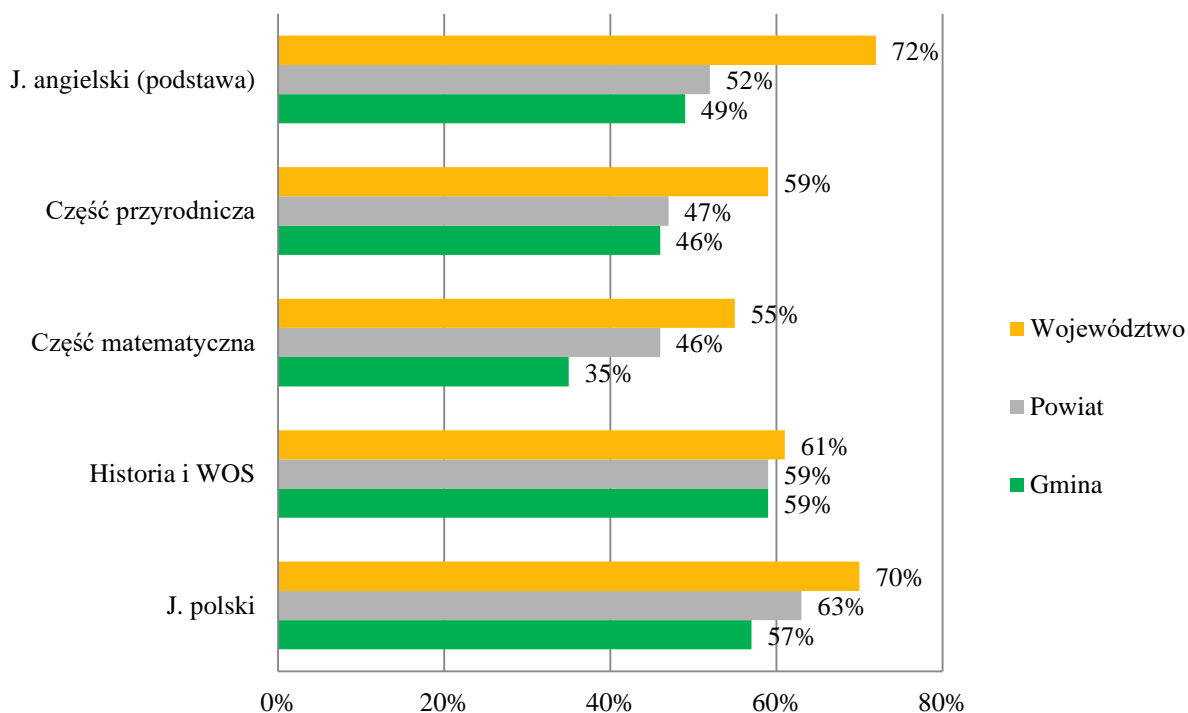
Na terenie Gminy działa również Szkoła Podstawowa z oddziałem przedszkolnym, dla których organem wykonawczym jest Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi „Nasze Dzieci” w Ursynowie.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów z gminy Głowaczów w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu i województwa. Zebrane dane pokazują, że uczniowie z Gminy uzyskali z wszystkich przedmiotów nieco gorsze wyniki, niż uczniowie z całego powiatu, a w przypadku takich

przedmiotów jak j. angielski, j. polski, matematyka, uzyskane wyniki są znacznie niższe od tych, które zostały osiągnięte na terenie całego województwa. Wyjątkiem stanowią wyniki uzyskane z historii i WOS-u, które są takie same na poziomie całego powiatu i nieznacznie niższe od rezultatów uzyskanych na terenie Mazowsza.

Wykres 12. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2018 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa

Źródło: <https://bip.oke.waw.pl>

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości

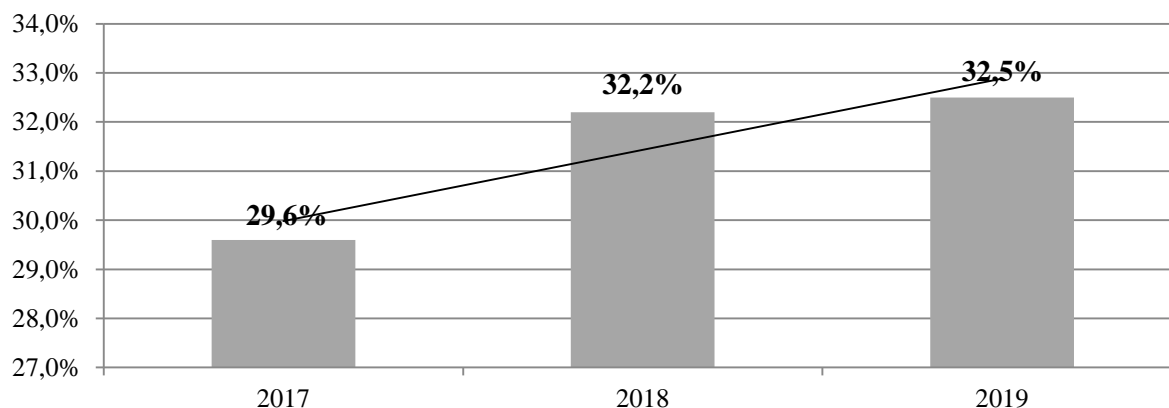

łączonej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁶.

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 10 510 941,69 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 11 035 663,86 zł, natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 10 672 324,68 zł.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć wzrost udziału wydatków na ten cel w porównaniu do lat poprzednich. W 2017 roku wydatki te stanowiły 29,6%, w 2018 roku – 32,2%, natomiast w 2019 roku – 32,5% wszystkich wydatków Gminy. W porównaniu do roku 2016, nastąpił wzrost o 2,9 pp.

Wykres 13. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2016-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁶ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Głowaczów to łącznie 2 682 nieruchomości (stan na koniec 2018 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2018 roku kształtowała się na poziomie 78,7 m², co jest wartością nieco większą w porównaniu do całego województwa mazowieckiego, gdzie kształtowała się na poziomie 82,3 m². Na przestrzeni lat 2016-2018 dotatki mieszkaniowe nie były wypłacane na terenie Gminy.

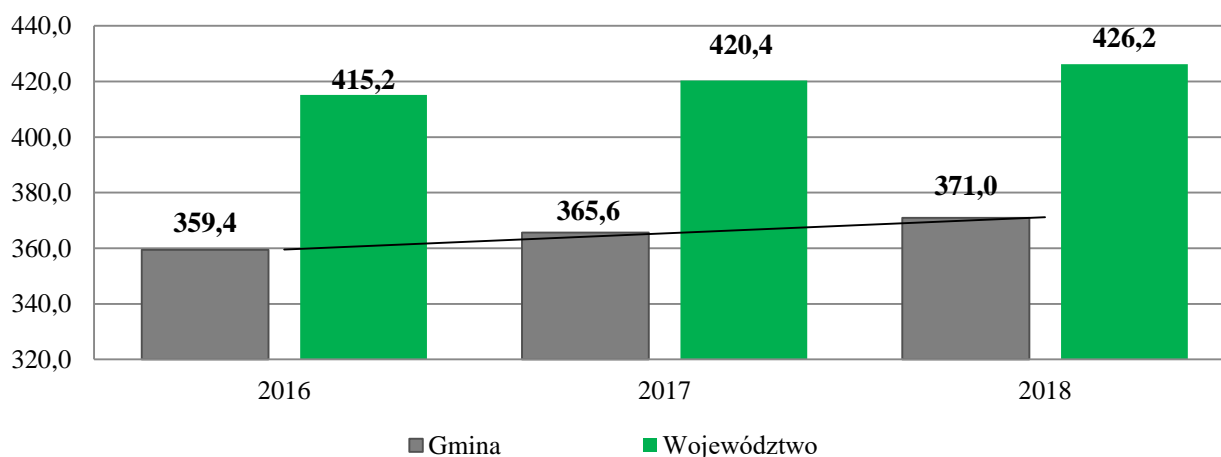
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2016-2018

wyszczególnienie	2016	2017	2018
liczba mieszkań	2 609	2 649	2 682
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	77,8	78,2	78,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Głowaczów, jest mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie mazowieckim. W Gminie jest to 371 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 426. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2016-2018 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie mazowieckim w latach 2016-2018

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Głowaczów według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2018 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkania wyposażone w wodociąg stanowią 76,2% wszystkich mieszkań, mieszkania wyposażone w łazienkę – 64,4%, natomiast wyposażone w centralne ogrzewanie – 50,6%.

Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach)

rodzaj instalacji	2016	2017	2018
wodociąg	75,6	76,0	76,2
łazienka	63,4	63,1	64,4
centralne ogrzewanie	49,2	49,0	50,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi Publiczna Biblioteka Gminy Głowaczów wraz z filią biblioteczną w Brzozie. Do celów jej działalności poza rozwijaniem i zaspokajaniem potrzeb czytelniczych, informacyjnych i edukacyjnych, zaliczyć można:

- wypromowanie wizerunku PBG jako instytucji ważnej dla Gminy i regionu,
- stworzenie oferty programowej PBG elastycznej i otwartej na nowe inicjatywy i trendy kulturowe w oparciu o dotychczasowe doświadczenia i diagnozę potrzeb kulturalnych,
- popularyzacja książki i czytelnictwa w ramach swojej działalności,
- organizacja wystaw, spotkań autorskich, konkursów literackich i lekcji bibliotecznych,
- ochrona i podtrzymanie wartości dziedzictwa kulturowego w aspekcie folkloru wiejskiego.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Bibliotekę różnorodnych wystawach, imprezach i wydarzeniach kulturalnych.

Na terenie Gminy cyklicznie odbywają się również różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, sportowe i konkursowe organizowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Głowaczów we współpracy z Publiczną Bibliotekę Gminy i ośrodkami sportowymi. Należą do nich:

- Dzień Kobiet,

- Turniej o puchar Wójta gminy Głowaczów,
- Zawody sportowo-pożarnicze jednostek OSP,
- Dożynki parafialne,
- Festyn Wojskowy „Sierpniowe Pola Chwały”,
- Dni Gminy Głowaczów,
- Festyn rodzinny,
- Konkurs na najpiękniejszy ogród w gminie Głowaczów.

Czerwony szlak pieszy, który w gminie Kozienice ma swój początek przy rezerwacie „Zagożdżon” wchodzi na teren sąsiadującej gminy Głowaczów i przecina ją biegnąc przez największe miejscowości: Brzozę i Głowaczów, by bocznymi drogami i skrajem lasu dojść do najbardziej znanego miejsca Gminy, jakim są Studzianki Pancerne. Zostały tak nazwane po wojnie, ponieważ w sierpniu 1944 roku stoczona była w tej miejscowości i okolicznych lasach bitwa o utrzymanie Przyczółka warecko – magnuszewskiego.

W miejscowości tej krzyżują się także inne szlaki piesze: niebieski i zielony, które wiodą przez największy kompleks leśny na północy gminy Głowaczów. Oprócz oznakowanych szlaków turystycznych istnieją także stare dukty leśne: droga „Grobla” i „Marszałkowska”, które zachęcają turystów do wypraw rowerowych.

Źródło: <http://kozienice.msib.pl/gminaglowaczow-atrakcje-turystyczne>

Gmina Głowaczów leży w dolinie rzeki Radomki, pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi Puszczy Kozienickiej i Puszczy Stromieckiej. Na swym terenie posiada liczne atrakcje przyrodnicze i krajobrazowe. Atrakcyjność środowiska przyrodniczego, kulturowego i historycznego przesądziła o włączeniu obszaru Gminy w istniejący system szlaków turystycznych PTTK (pieszych i kolarskich).

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- kompleks sportowy przy Publicznej Szkole Podstawowej w Głowaczowie,
- boisko wielofunkcyjne przy Publicznej Szkole Podstawowej w Brzozie,
- stadion w Głowaczowie.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należą:

- Klub Sportowy LEGION GŁOWACZÓW – piłka nożna,
- Klub Sportowy UKS Jastrząb Głowaczów – piłka nożna,
- Uczniowski Klub Sportowy „BRZOZA” – tenis stołowy,
- Uczniowski Klub Sportowy „Sokół” – różne sporty.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Głowaczów usługi świadczą, trzy placówki zlokalizowane na obszarze wiejskim :

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DAN MED” Daniela Sobczyk w Głowaczowie,
- Filia Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „DAN MED” Daniel Sobczyk w Studziankach Pancernych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzozie,

Z danych GUS wynika, iż w gminie Głowaczów w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 1 808 mieszkańców. Jest to wartość zbliżona do liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 2 085. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 3,8 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co również jest podobną wartością w stosunku do całego powiatu kozienickiego.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 085	1 808
przychodnie	29	4
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,5	3,8

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Głowaczów o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Komisariatu Policji w Grabowie nad Pilicą. W komisariacie służbę pełni 19 policjantów w systemie całodobowym, w tym 5 funkcjonariuszy dzielnicowych.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia działających w formie stowarzyszeń osiem Ochotniczych Straży Pożarnych. Większość jednostek posiada specjalistyczny sprzęt oraz odpowiednie wyszkolenie do walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz realizacji zadań związanych z ratownictwem technicznym, medycznym, wysokościowym, chemiczno–ekologicznym, poszukiwawczo-ratowniczym i wodnym.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁷. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"⁸. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy

⁷ <https://poradnik.ngo.pl/>

⁸ J. Oniszczuk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem⁹.

Na obszarze gminy Głowaczów funkcjonują dwie organizacje pozarządowe, jest to:

- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Głowaczów,
- Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi – Nasze Dzieci.

Z informacji zawartych w Raporcie o stanie gminy Głowaczów za 2019 rok wynika, że w roku przedmiotowym Gmina nie powierzała realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, ani innym podmiotom działalności pożytku publicznego. Odnotowano także brak otrzymania wniosków związanych z realizacją zadań publicznych ze strony tychże organizacji.

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Głowaczów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głowaczowie* zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Nr XII.65.2019 z dnia 28 października 2019 roku, celem jego działalności jest:

1. umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
2. wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
3. podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem;
4. zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną¹⁰.

⁹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

¹⁰ Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głowaczowie (uchwała Rady Gminy Nr XII.65.2019 z dnia 28 października 2019 roku).

Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

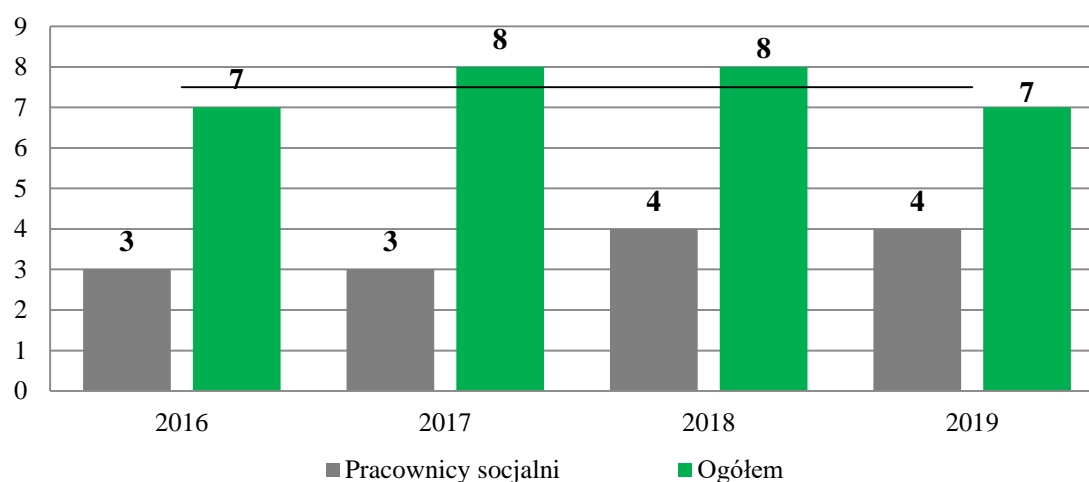
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.);
- ustawy Rady Ministrów z dnia 19 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. z 2020 r, poz. 821 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, (Dz.U. z 2020 r., poz. 1327 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1744);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.).

W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 1 045 062,45 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 1 262 978,82 zł, natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 1 163 251,38 zł.

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Głowaczowie zatrudnionych było 7 pracowników, w tym: kierownik i 4 pracowników socjalnych. Spośród zatrudnionych w GOPS pracowników, 5 osób posiada wykształcenie wyższe, natomiast 2 osoby wykształcenie średnie. W latach 2016-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

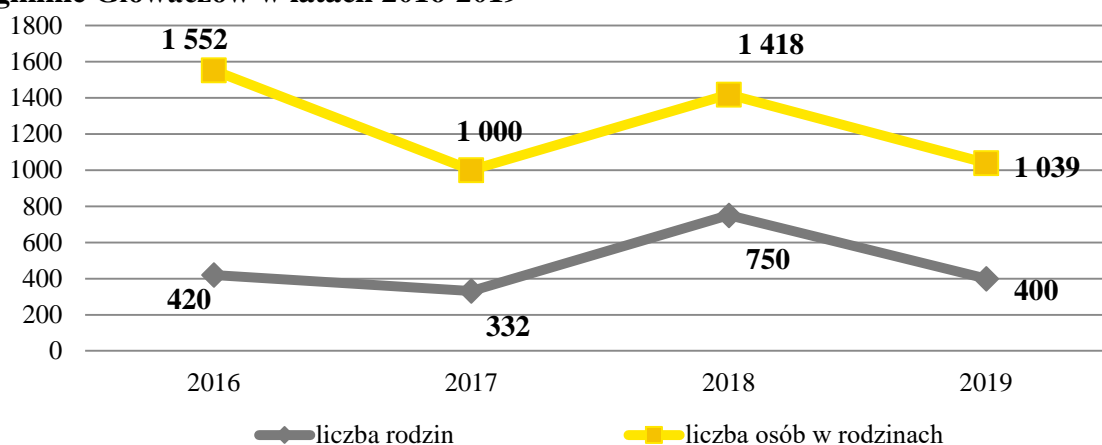

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej naprzemiennie ulegała zmniejszeniu i zwiększeniu. W 2018 roku aż 750 rodzin skorzystało z pomocy społecznej. Natomiast w 2019 roku z pomocy skorzystało 400 rodzin – to o 350 mniej niż w 2018 roku i jednocześnie o 68 rodzin więcej niż w 2017 roku. Natomiast w stosunku do 2016 roku liczba ta w roku przedmiotowym zmalała o 20.

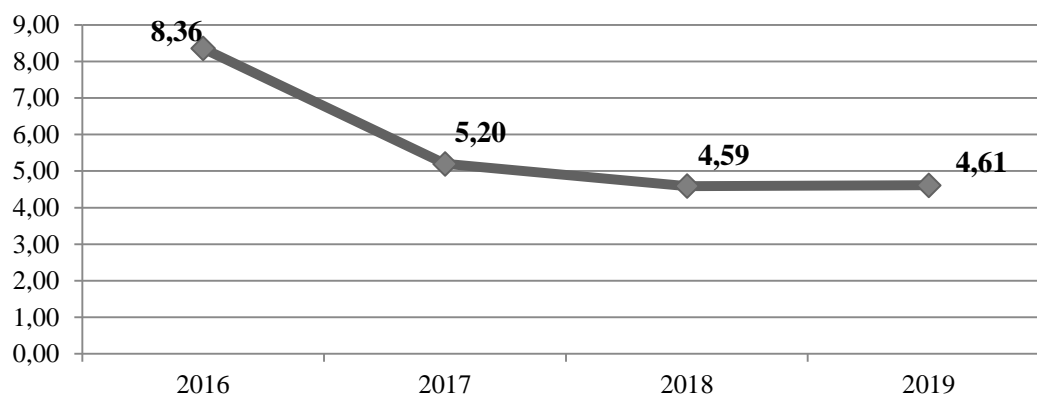
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Głowaczów w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2016-2019 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 8,36% w 2016 roku, do 4,61% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2019 (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, jednak osoby wieku 0-17 lat również stanowiły znaczną część ogółu. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – w przedmiotowym roku, korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba mężczyzn – 130, liczba kobiet - 80).

Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

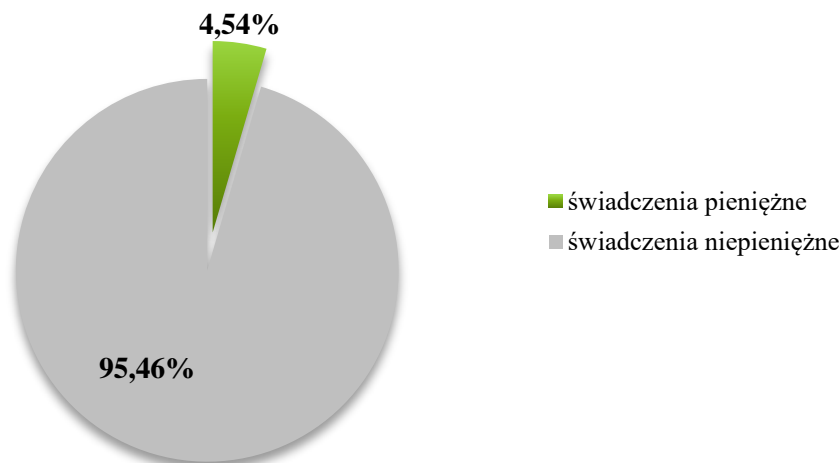
wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni
0-17	166	93	141	79	90	49
produkcyjny	131	80	129	81	108	75
poprodukcyjny	10	5	10	5	12	6
ogółem	307	178	280	165	210	130

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głowaczowie udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 179 osobom (łącznie 762 świadczenia), natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 154 osobom (łącznie 16 008 świadczeń).

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Głowaczów stanowiły 4,54% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 95,46%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 19. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2016, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zwiększyła się z 69 w 2016 roku do 145 w 2019 roku. Oznacza to wzrost o 110%. Natomiast w porównaniu do roku 2018, liczba ta zmniejszyła się o 5,8%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku

nie są znaczne – mężczyźni stanowili 53% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety - 47%.

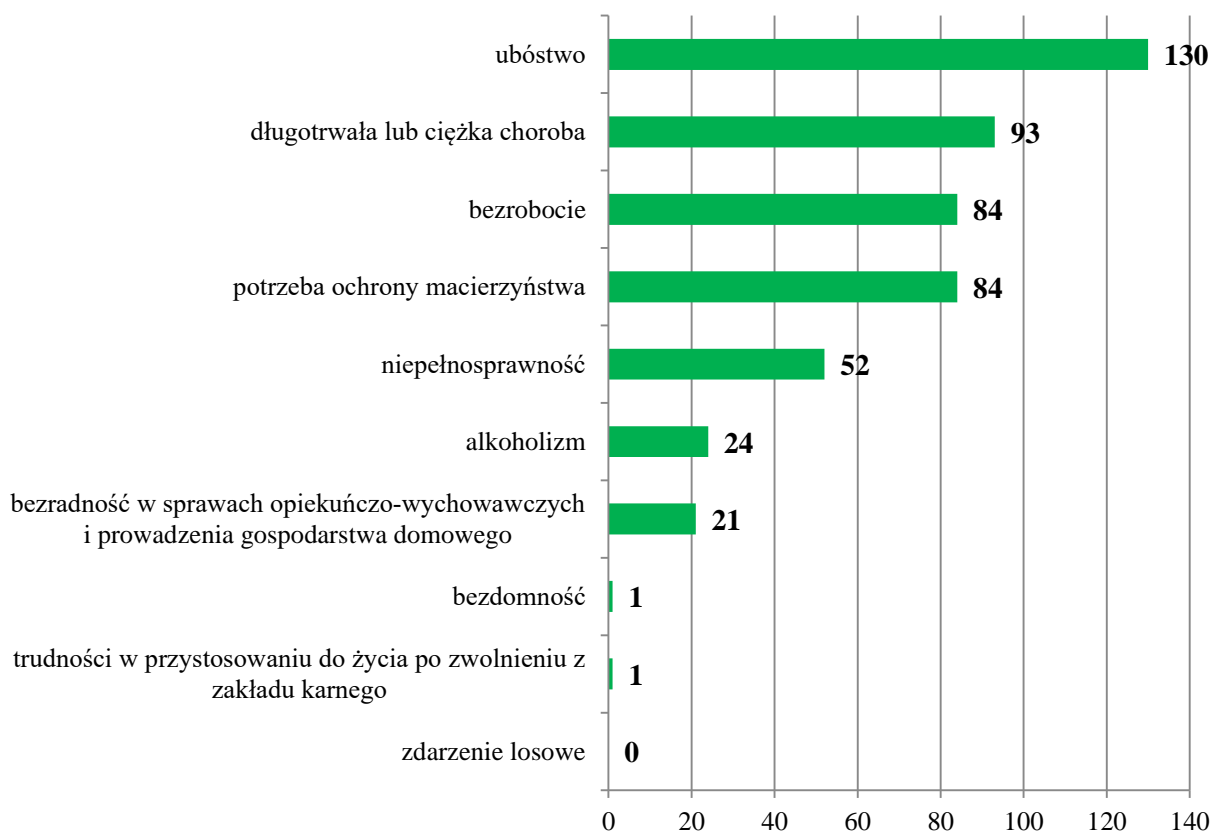
Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	54	54	68
mężczyźni	15	100	77
ogółem	69	154	145

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Głowaczów było ubóstwo - z tego powodu pomoc otrzymało 130 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (93 rodziny), natomiast na trzecim – bezrobocie i potrzeba ochrony macierzyństwa (84 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących znajduje się także niepełnosprawność (52 rodziny), oraz alkoholizm (24 rodziny).

Wykres 20. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2016-2019. W 2018 roku przeprowadzono je z 194 rodzinami, natomiast w 2019 z 219 rodzinami co oznacza wzrost o 12,9%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich czterech lat nie utrzymuje się stałym poziomie – w 2016 roku wynosiła ona 275, a w roku 2017 przeprowadzono wywiady z 224 rodzinami.

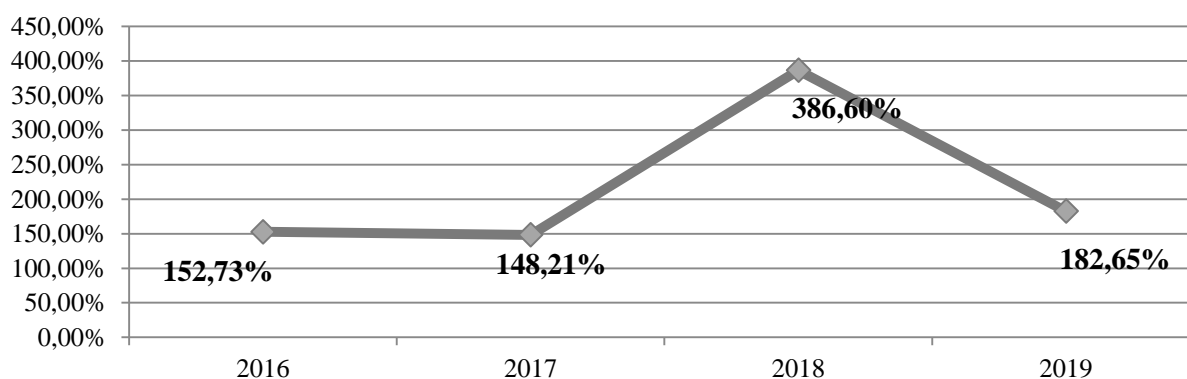
Tabela 7. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	607	377	331	333
liczba rodzin	275	224	194	219
liczba osób w rodzinach	608	684	535	537

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 182,65%. W stosunku do roku 2016, wskaźnik ten wzrósł – różnica kształtuje się na poziomie 29,92 pp, natomiast w porównaniu z rokiem poprzednim, zmalał aż o 203,95 pp.

Wykres 21. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Głowaczów. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji w Grabowie nad Pilicą,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i działający przy niej Punkt Konsultacyjny,
- Zespół Interdyscyplinarny
- placówki oświatowe,
- ośrodki zdrowia,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹¹,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Głowaczów.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, rami finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

¹¹ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Cel strategiczny:

Sprawny i adekwatny do potrzeb, system rozwiązywania problemów społecznych w gminie Głowaczów.

POPRZEZ

- Podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców w Gminie,

TAK, ABY

- interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany

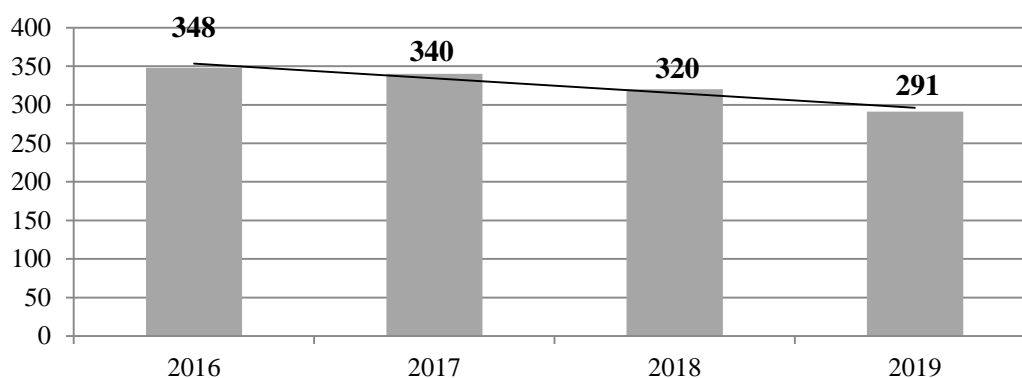
w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku objętych pomocą społeczną było łącznie 400 rodzin z dziećmi, składających się z 1039 osób w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej było 181 rodzin składających się z 502 osób.

W poniższej tabeli zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 291 rodzin, a więc o 9% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 14% mniej niż w roku 2017. W latach 2016-2019 dostrzegalna jest tendencja spadkowa jeśli chodzi o średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 22. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 541 rodzin, w 2018 roku – 492 rodziny, natomiast w 2019 roku – 486 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił spadek liczby rodzin pobierających to świadczenie o 10%.

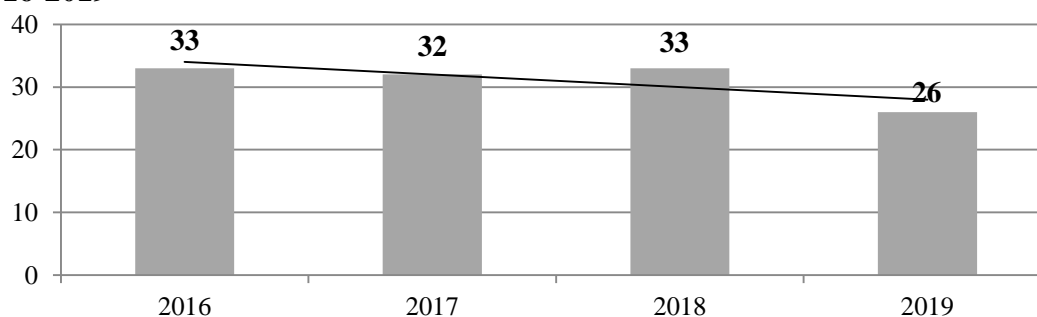
Wykres 23. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	541	492	486
kwota świadczeń (w złotych)	5 424 752,00	4 966 850,00	6 077 220,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 26 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2016 i 2018 roku o 21%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

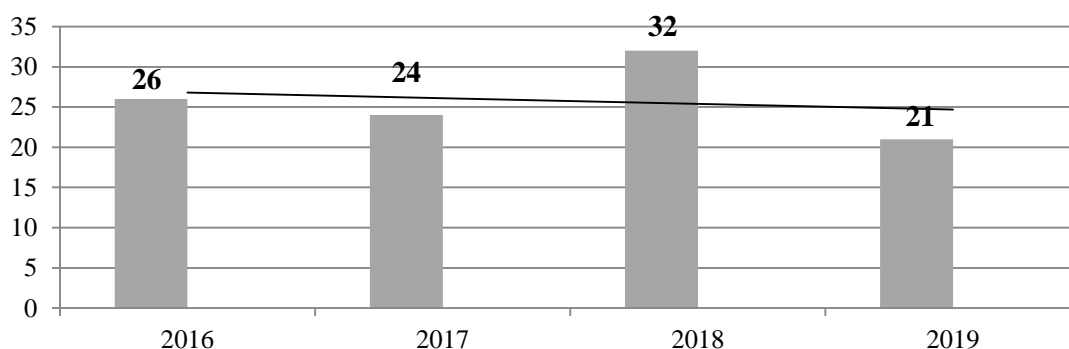
Wykres 24. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2018 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Wyjątek stanowi 2018 rok, w którym z pomocy skorzystały 32 rodziny – to o 33% więcej niż w roku poprzednim i o 34% więcej niż w 2019 roku, kiedy to nastąpił spadek i z tego powodu z pomocy skorzystało 21 rodzin.

Wykres 25. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (w tym rodziny niepełne i wielodzietne) w latach 2016-2019

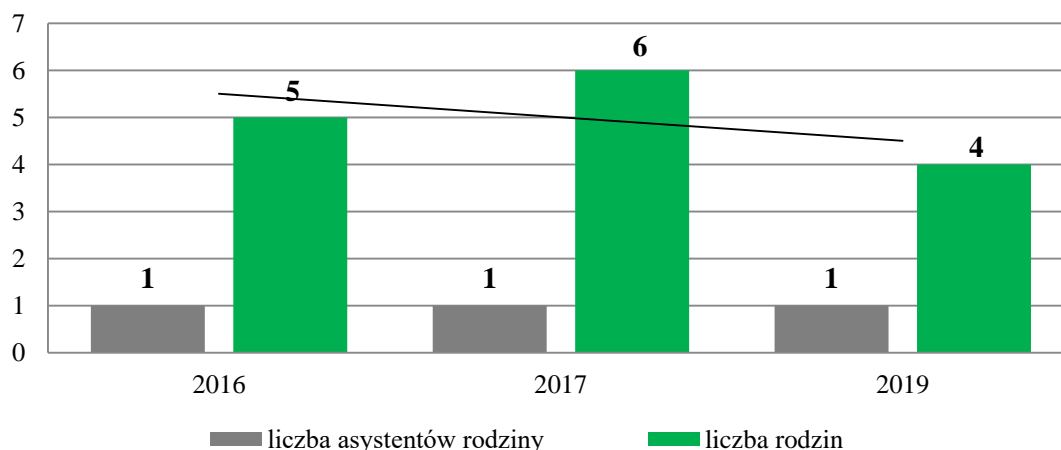
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Głowaczów realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Głowaczowie zatrudniony jest jeden asystent rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania w 2019 roku asystent rodziny prowadził pracę w 4 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej. W roku poprzednim żadna z rodzin na terenie Gminy nie była objęta wsparciem asystenta rodziny, dlatego nie zostało on uwzględniony na poniższym wykresie.

Wykres 26. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019

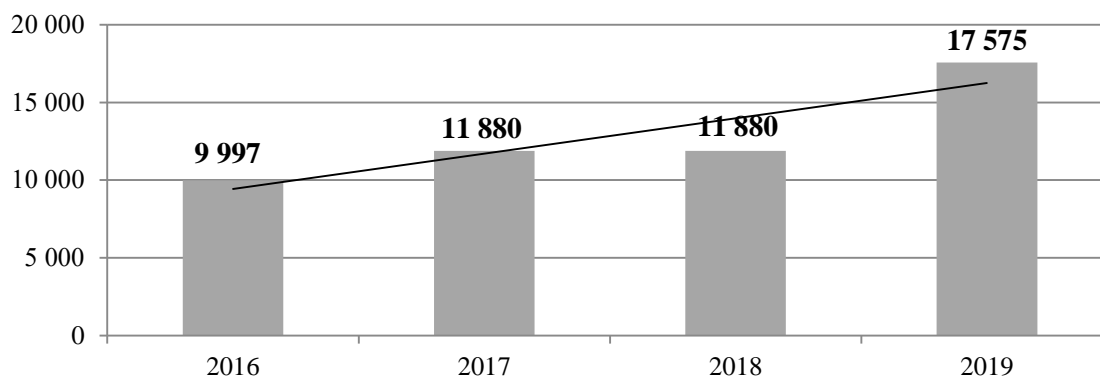
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w gminie Głowaczów nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 5 dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 17 575 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 uległa znacznemu zwiększeniu.

Wykres 27. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W celu zapobiegania oraz rozwiązywania sytuacji kryzysowych w rodzinach, na terenie gminy Głowaczów realizowany jest Gminny Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej. Realizacja działań w ramach wspierania rodziny jest możliwa także dzięki współpracy GOPS z innymi służbami, takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzin w Koźienicach, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koźienicach oraz placówki służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmuje się Publiczna Biblioteka Gminna w Głowaczowie oraz filia biblioteczna w Brzózcie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających

ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewycięzania sytuacji kryzysowych rodzinom, a także poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wycieczki zimowej i letniej dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wycieczki zimowej i letniej.
2	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
3	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
4	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.

8	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.
10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
12	Nawiązanie i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
13	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

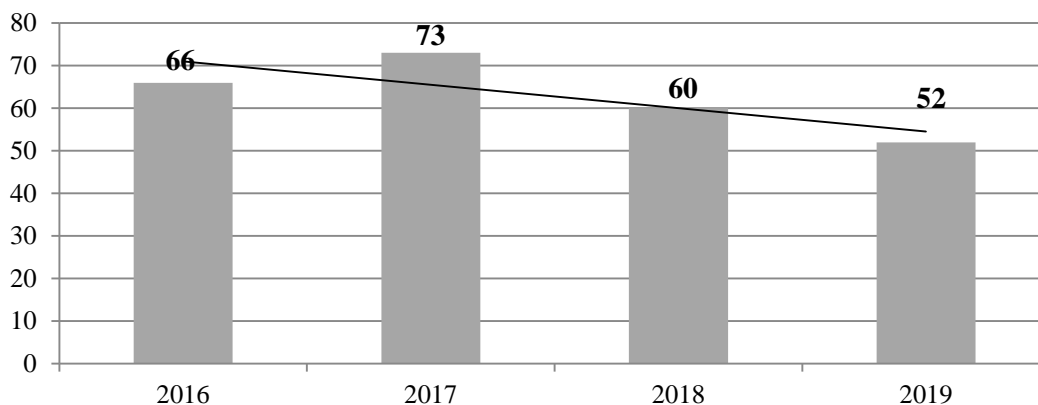
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 52 rodzin. Niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na piątym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa zmniejszeniu. W stosunku do 2016 nastąpił spadek 21%.

Wykres 28. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. W 2017 roku przyznano 370 świadczeń na łączną kwotę 56 610,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 406 na kwotę 63 940,00 zł, z kolei w 2019 roku kształtowała się na poziomie 414 świadczeń na kwotę 78 234,00 zł. W ciągu ostatnich trzech lat, liczba przyznanych świadczeń ulega systematycznemu zwiększeniu – w stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost o 12%.

Tabela 8. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	415	370	406	414
kwota świadczeń (zł)	63 495,00	56 610,00	63 940,00	78 234,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ciągu ostatnich czterech lat liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się na następującym poziomie: w 2016 roku przyznano 529 świadczeń, w 2017 roku – 542, w 2018 roku – 547, natomiast w 2019 roku – 530. Różnica pomiędzy 2018 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 17 świadczeń, co oznacza spadek o 3%.

Tabela 9. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	529	542	547	530
kwota świadczeń (zł)	80 937,00	82 267,00	86 267,00	100 349,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

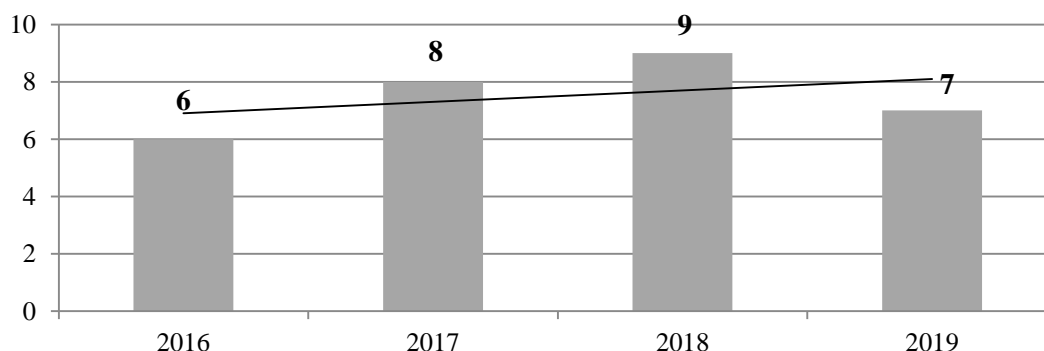
W 2016 roku przyznano 962 świadczenia dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia, w 2017 roku – 934 świadczeń, w 2018 roku – 937, natomiast w 2019 roku - 948. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny był stopniowy spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, jednocześnie liczba świadczeń przyznanych w 2019 roku była o 11 większa w porównaniu do roku poprzedniego.

Tabela 10. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	962	934	937	948
kwota świadczeń (zł)	147 186,00	142 902,00	148 236,00	179 480,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 7 osób. Jest to mniejsza liczba w stosunku do dwóch poprzednich lat, różnica nie jest jednak znaczna.

Wykres 29. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- niewystarczająca baza placówek działających na rzecz wsparcia i integracji osób niepełnosprawnych na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
2	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wsparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
3	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
4	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
5	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
6	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
7	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.	Liczba uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy.
8	Wdrożenie i rozwój systemu teleopieki.	Liczba osób objętych wsparciem teleopieki.
9	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głowaczowie.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
10	Organizacja usług transportowych na terenie Gminy dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług transportowych.
11	Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
12	Podnoszenie świadomości społecznej na temat problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej dotyczącej problemów/potrzeb osób niepełnosprawnych.

13	Tworzenie warsztatów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.	Liczba przeprowadzonych warsztatów aktywizacji zawodowej.
----	--	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹².

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 żaden mieszkaniec Gminy nie skorzystał z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w 2016 roku były to 2 osoby.

¹² www.psychiatriapolska.pl

Po specjalistyczne wsparcie psychologiczne mieszkańcy gminy Głowaczów mogą się udać do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kozienicach oraz Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko związane z wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5	Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Liczba uczestników warsztatów.
6	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹³. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Głowaczowie wynikają między innymi z przyjętego Uchwałą Nr XIII.77.2019 Rady Gminy z dnia 29 listopada 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla gminy Głowaczów na 2020 rok*.

Do zadań mających zostać realizowane w 2020 roku przez GKRPA zawartych w Programie należą:

- wdrażanie w szkołach działających na terenie Gminy nowoczesnych programów profilaktycznych i metod uczenia postaw i umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu;
- edukację rodziców i wychowawców w zakresie pomagania młodzieży w utrzymaniu abstynencji;

¹³ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

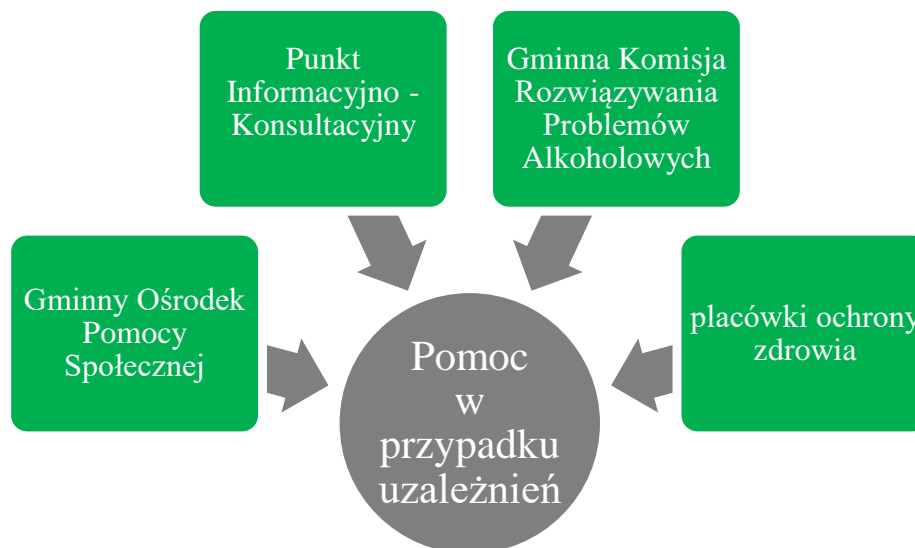

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach wychowawczych;
- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymywanie się od spożywania alkoholu w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- działania na rzecz ograniczania dostępności alkoholu na terenie Gminy poprzez przestrzeganie ustalonych limitów punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia na miejscu i poza miejscem sprzedaży;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego¹⁴.

¹⁴ *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok* (uchwała nr XIII.77.2019 Rady Gminy Głowaczów z dnia 29 listopada 2019 roku).

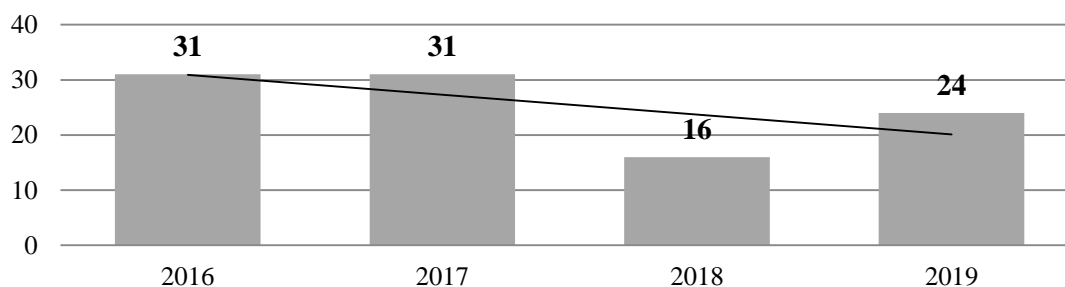

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Głowaczów mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 24 rodziny. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2016-2019 ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała systematycznemu spadkowi, jednak w porównaniu do 2018 roku, liczba rodzin w roku przedmiotowym zwiększyła się o 8. Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 30. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019

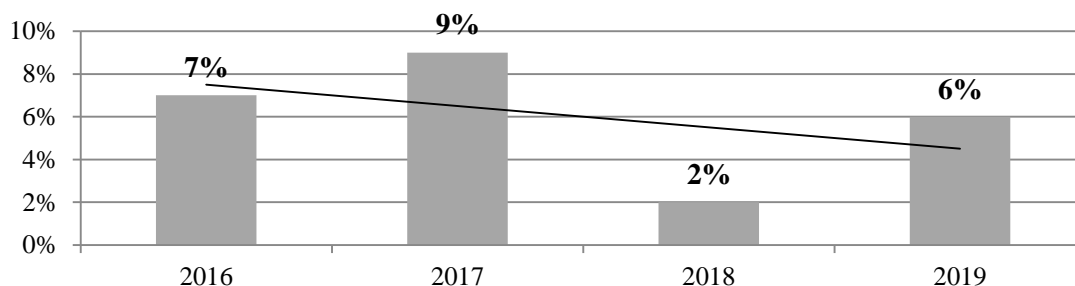
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało 6% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 4% odpowiadający 8 rodzinom

korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia GOPS.

Wykres 31. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Głowaczowie, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 7 członków. W roku przedmiotowym przeprowadzili oni rozmowy z 18 osobami uzależnionymi od alkoholu. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 7 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 7 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat Komisja prowadziła rozmowy z następującą liczbą członków rodzin osób uzależnionych: w 2017 roku – 2 osoby, 2018 rok - 2 osoby, 2019 rok – 3 osoby. Dane dotyczące działań GKRPA w Głowaczowie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Głowaczowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	11	13	18
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	2	2	3
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	0	2	7
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	2	7

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

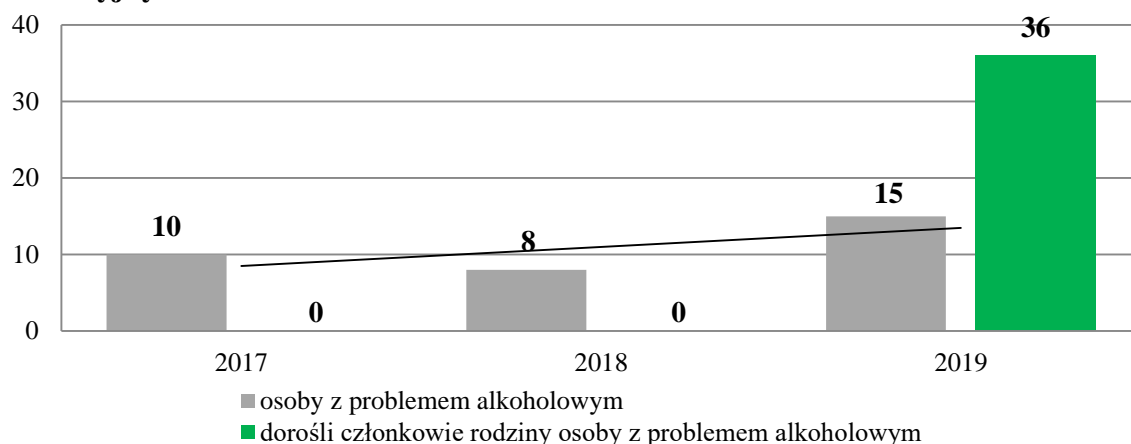
Punkt Konsultacyjny w ciągu 2019 roku czynny był 6 godzin w miesiącu. Mieszkańcy Gminy mogą udać się do niego w co drugą środę miesiąca w godzinach 15.00-19.00. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. Wśród zadań Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego wymienić można:

1. prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy,
2. udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy,
3. motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego,
4. motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia,
5. udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia,
6. rozpoznawanie zjawisk przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy domowej,
7. inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,
8. gromadzenie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy, które powinny być włączone w systemową pomoc dla rodziny,
9. współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 15 osobom z problemem alkoholowym oraz 36 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że wśród mieszkańców występuje zapotrzebowanie na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego - na przestrzeni ostatnich lat, liczba osób z problemem alkoholowym zgłaszających się po poradę i wsparcie wzrasta. W roku przedmiotowym zgłosiło się 15 osób z problemem alkoholowym i aż 36 dorosłych członków rodzin tych osób.

Wykres 32. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie gminy Głowaczów nie funkcjonuje ani jedna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon), ani również grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W latach 2017-2019 nie zostały przeprowadzone żadne programy (rekomendowane) w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN.

W 2019 roku nie zostały także przeprowadzone inne, nierekomendowane programy profilaktyczne.

W ramach nieustrukturyzowanych programów profilaktycznych w 2019 roku przeprowadzono:

- spektakle, w których wzięło udział 300 osób,
- festyny i inne imprezy plenerowe z 500 uczestnikami,
- imprezy sportowe, w których wzięło udział 800 uczestników.

W omawianym roku zorganizowano również szkolenia/warsztaty dla nauczycieli i wychowawców w obszarze profilaktyki problemowej, a także kolonie z programem profilaktycznym, w którym wzięło udział 150 uczestników.

Poniżej przedstawione zostały przeprowadzone na terenie gminy Głowaczów w 2019 roku działania edukacyjne dzieci i młodzieży z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom:

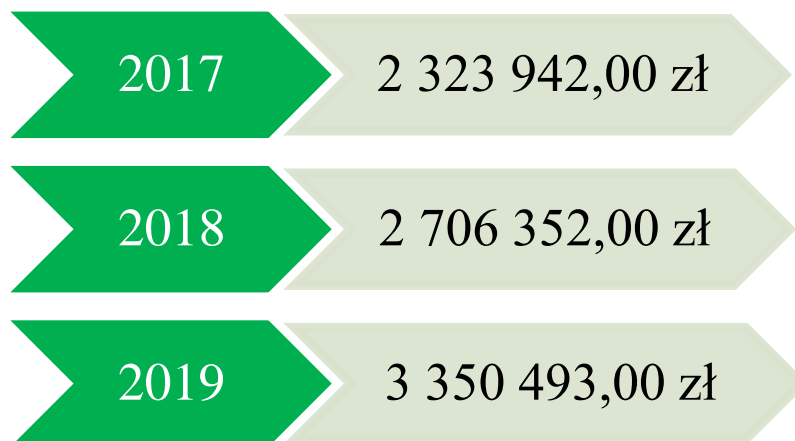
- projekt „Bieg po zdrowie” zorganizowany przez SANEPID przeprowadzony w Szkole Podstawowej w Głowaczowie,
- Program Profilaktyczny mający na celu kształtowanie postaw prozdrowotnych, realizowany przez Szkołę Podstawową w Głowaczowie we współpracy z GKRPA,
- Festyn rodzinny „Dni Rodziny”,
- Gminny festyn z okazji Dnia Dziecka,
- Zawody sportowe „Finał Pucharu Wójta”.

W działania profilaktyczne organizowane na terenie szkół i przedszkoli zostali zaangażowani pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznej i funkcjonariusze Policji.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Głowaczów wyniosła łącznie 3 350 493,00 zł, w tym: 1 575 308,00 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 184 577,00 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 1 590 608,00 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu.

Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Głowaczów alkoholu w latach 2017-2019

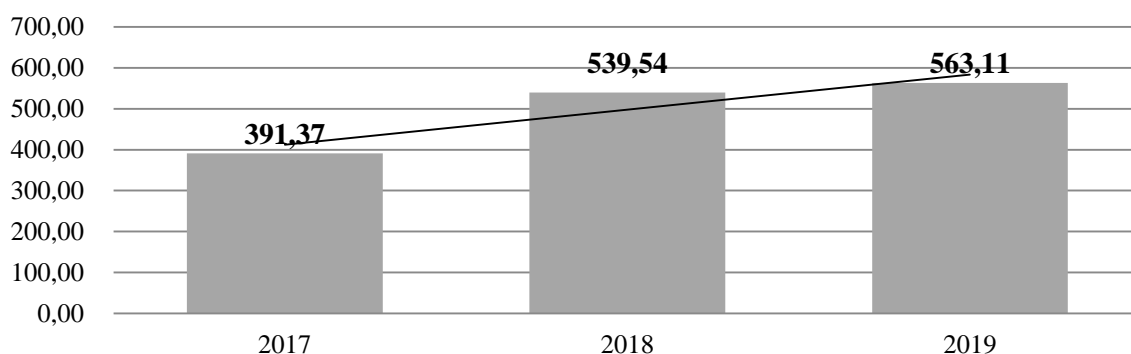

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 563,11 zł. W porównaniu do roku poprzedniego wartość ta wzrosła o 23,57 zł, natomiast w stosunku do roku 2017 wynosi aż o 171,74 zł więcej.

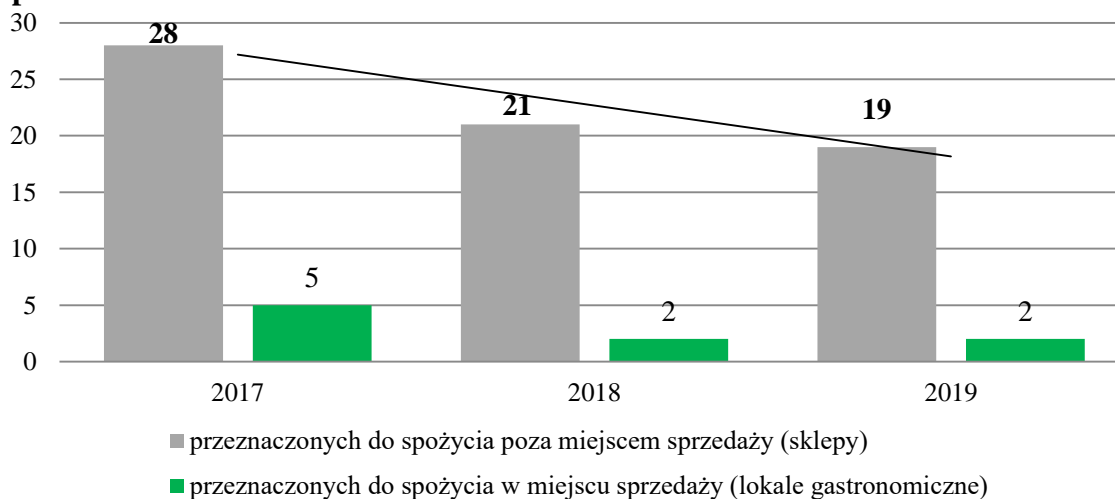
Wykres 33. Wartość sprzedanego na terenie gminy Głowaczów alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Głowaczów znajdowały się łącznie 21 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 19 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 2 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2018-2019 liczba sklepów oraz lokali gastronomicznych prowadzących sprzedaż alkoholu pozostaje na względnie stałym poziomie, jednocześnie jest ona znacznie niższa od liczby punktów sprzedaży alkoholowych istniejących na terenie Gminy w 2017 roku.

Wykres 34. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Od czerwca do lipca 2020 roku na terenie gminy Głowaczów przeprowadzona została diagnoza problemów społecznych, w ramach której badaniem ankietowym objęto:

- 76 dorosłych mieszkańców,
- 93 uczniów

Celem przeprowadzonych badań była identyfikacja i analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie Gminy.

Wśród obszarów problemowych związanych z uzależnieniami, których poznanie umożliwiła przeprowadzona diagnoza wyróżnić można:

- wysoki odsetek dorosłych mieszkańców Gminy spożywających alkohol (86%);
- bycie świadkiem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu przez niemal połowę respondentów;
- niezdawanie sobie sprawy z negatywnego wpływu picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka przez niemal co piątego respondenta;
- bycie świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży przez co czwartego mieszkańca;

- sięgnięcie po alkohol średnio co szóstego ucznia ze szkół na terenie gminy Głowaczów;
- znaczny odsetek badanych wypalających dziennie niekontrolowaną ilość papierosów;
- uznawanie alkoholu za łatwy do zdobycia przez niemal co trzeciego ucznia;
- sięgnięcie po papierosy przez średnio co dziesiątego ucznia w gminie Głowaczów;
- inicjacja alkoholowa części uczniów, za przyzwoleniem rodziców lub w wyniku poczęstowania nim przez osoby starsze od siebie;
- znaczny odsetek badanych uczniów uważający narkotyki i dopalacze za łatwe do zdobycia.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu;
- występowanie problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży;
- łatwa dostępność alkoholu i substancji psychoaktywnych na terenie Gminy;
- brak realizacji rekomendowanych, nowoczesnych programów profilaktycznych;
- brak samopomocowych grup wsparcia;
- wzrost liczby rodzin osób z problemem alkoholowym korzystających ze specjalistycznej pomocy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich

sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.

3	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
5	Podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
9	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, Punkt Konsultacyjny, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2 - budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
5	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych.
6	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3 - wzrost poziomu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych ze spożywaniem alkoholu, promowanie zdrowego stylu życia oraz wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz pracowników placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
5	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
6	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, GOK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Głowaczów zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny powołany zarządzeniem Nr XI.62.11 Wójta Gminy Głowaczów z dnia 28 listopada 2011 roku. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

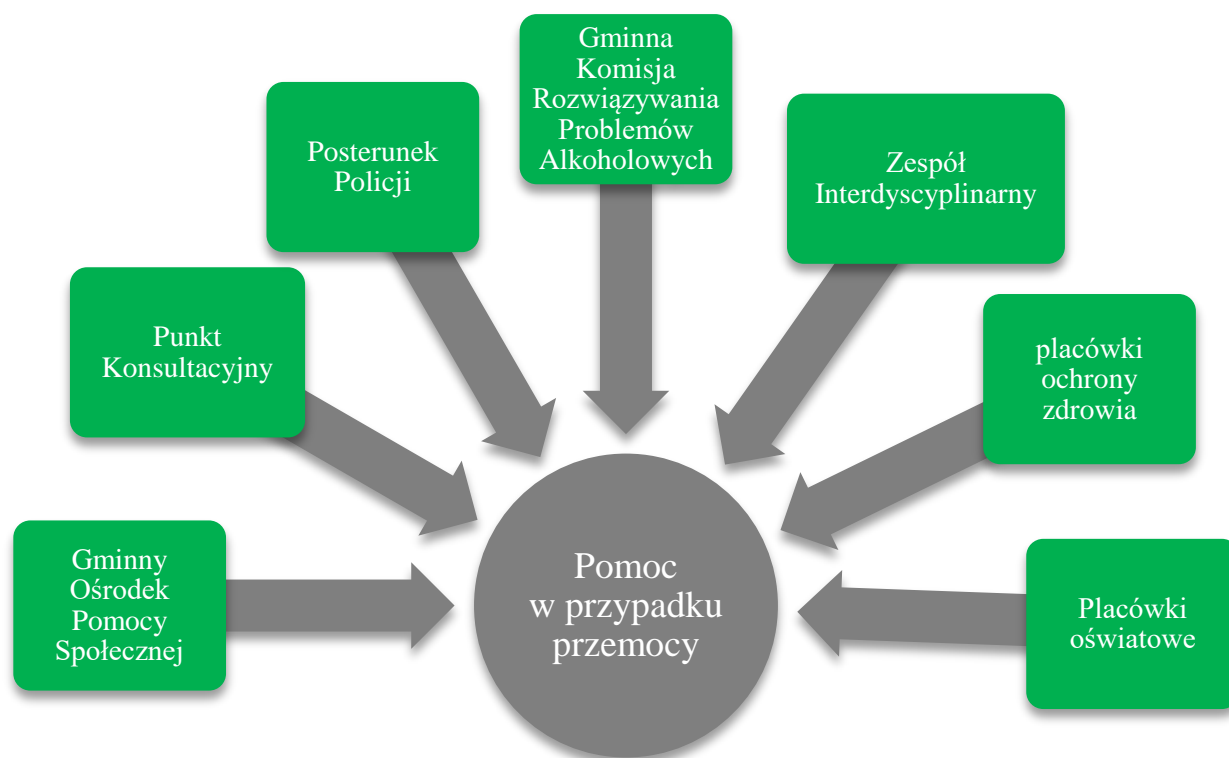
- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów

zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Głowaczów mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Głowaczów na lata 2015-2020* przyjętym uchwałą Nr V.25.2015 z dnia 11 lutego 2015 roku. Celem głównym Programu jest „przeciwdziałanie przemocy oraz podejmowanie działań ochronnych względem osób doświadczających przemocy w rodzinie.” Do celów szczegółowych zawartych w Programie należą:

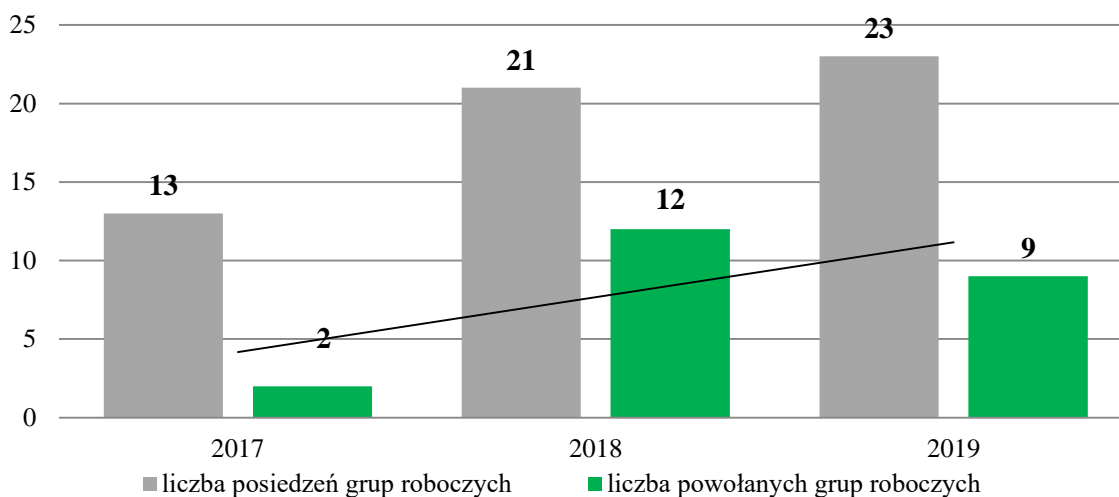
1. podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy Głowaczów na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy poprzez działania informacyjnoedukacyjne;
2. zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin w których występuje przemoc;

3. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc;
4. zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie¹⁵.

W 2019 roku Zespół Interdyscyplinarny spotkał się czterokrotnie. W omawianym roku odbyły się 23 posiedzenia w ramach utworzenia 9 nowych grup roboczych powołanych do konkretnych przypadków przemocy w rodzinie. W porównaniu do 2017 roku wzrosła liczba powołanych grup roboczych oraz ich posiedzeń, natomiast w stosunku do 2018 roku zauważalny jest niewielki spadek w zakresie liczby powołanych grup przy jednoczesnym wzroście liczby posiedzeń.

Wykres 35. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Głowaczów za rok 2017, 2018 i 2019

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie

¹⁵ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Głowaczów na lata 2015-2020 (uchwała Nr V.25.2015 z dnia 11 lutego 2015 roku).

formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Głowaczów w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 12. W 2019 roku wszczęto 9 procedur „Niebieskie Karty” co oznacza spadek w porównaniu do roku poprzedniego o 36%. W 2019 roku sporządzono 8 formularzy „Niebieska Karta C” w obecności osoby dotkniętej przemocą oraz 7 formularzy „Niebieska Karta D” w obecności osoby stosującej przemoc. Były to działania podjęte wobec 9 osób dotkniętych przemocą (w tym 8 kobiet i 1 mężczyzny w wieku 18-67 lat) oraz dla 9 osób podejrzanych o stosowanie przemocy (9 mężczyzn w wieku 18-67 lat). W omawianym roku zakończono 9 procedur „Niebieska Karta”, w tym 8 w wyniku braku zasadności podejmowanych działań, a 1 procedurę na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W porównaniu do 2018 roku nastąpił spadek liczby rodzin, w których wszczęto i zakończono procedurę. Natomiast wzrosła liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta C”, liczba formularzy „Niebieska Karta D” pozostała na takim samym poziomie.

Tabela 12. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	13	14	9
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta C”	13	5	8
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta D”	10	7	7
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	11	37	9

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Głowaczów za rok 2017, 2018 i 2019

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 1 osobie doznającej przemocy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała liczba osób doznających przemocy, korzystających z pomocy i wsparcia Punktu Konsultacyjnego, natomiast w omawianym czasie Punkt nie udzielił porady żadnej osobie stosującej przemoc w rodzinie.

Wykres 36. Liczba osób doznających, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wśród obszarów problemowych związanych z przemocą w rodzinie, których poznanie umożliwiła przeprowadzona w 2020 roku diagnoza na terenie Gminy wyróżnić można:

- doświadczenie przemocy zadeklarowało 26% uczniów, w tym ponad połowa z nich doznała jej ze strony kolegów ze szkoły;
- najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy jest przemoc psychiczna;
- do stosowania przemocy przyznał się średnio co trzeci uczeń biorący udział w badaniu;
- znajomość osoby dotkniętej problemem przemocy w rodzinie zadeklarował co czwarty dorosły mieszkaniec Gminy;
- przemocy kiedykolwiek w życiu doświadczyło 5% dorosłych mieszkańców Gminy;
- osoby stosujące przemoc w rodzinie to najczęściej współmałżonkowie;
- średnio co szósty dorosły mieszkaniec Gminy nie ocenił jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczna część dzieci i młodzieży deklarująca doświadczenie oraz stosowanie przemocy, a także brak świadomości części dorosłych mieszkańców Gminy na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej,
- funkcjonowanie stereotypu nakazującego utrzymywanie w tajemnicy faktu doznawania przemocy w rodzinie, który jest najczęstszym czynnikiem powstrzymującym reakcję zarówno osoby doznającej przemocy oraz innych ludzi (sąsiadów, dalszych krewnych, policjantów),
- występowanie bariery wstydu wśród osób doznających przemocy domowej,
- ryzyko występowania tzw. ukrytej przemocy,
- zauważalny wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży wynikający z trudności w radzeniu sobie z emocjami.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.

- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, a także poszerzenie świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

L.P.

Zadania

Wskaźniki realizacji celu

1	Prowadzenie działań informacyjno- edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych.
2	Organizacja spotkań informacyjno- edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych, skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach, liczba zorganizowanych warsztatów.
8	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne

Podmioty współpracujące

Źródła finansowania

GOPS, Zespół
Interdyscyplinarny.

NGO, GKRPA, UG, KP,
placówki oświatowe.

Środki własne, budżet
państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2 - poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
4	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
5	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą, objętych grupową formą wsparcia.

7	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
---	---	--

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, KP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

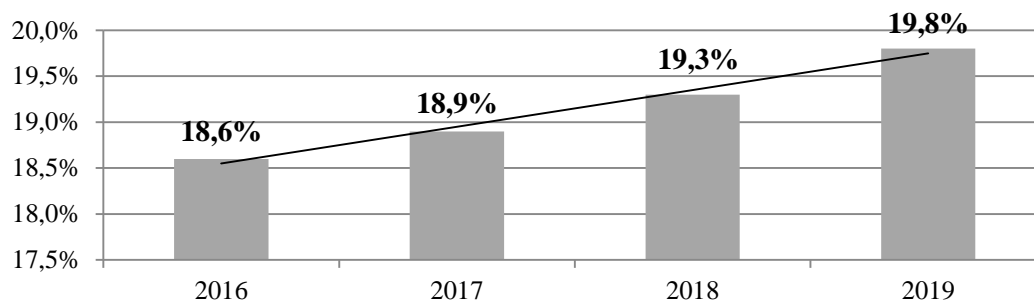
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 19,8% wszystkich mieszkańców gminy Głowaczów, co oznacza wzrost w stosunku do 2016 roku o 1,2 pp.

Wykres 37. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2019

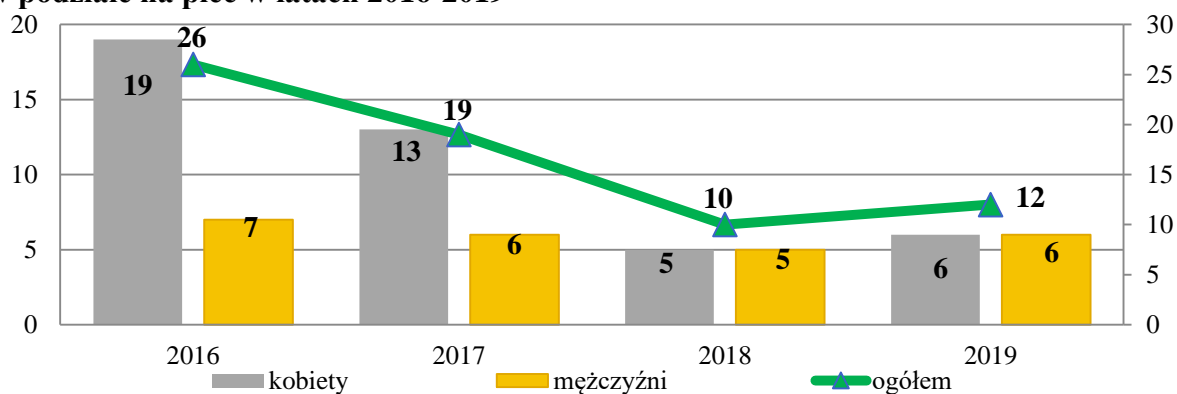

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku – 12 (6 kobiet i 6 mężczyzn). W 2019 roku suma osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do lat 2016-2017 uległa zmniejszeniu, natomiast w porównaniu do 2018 roku nieznacznie wzrosła.

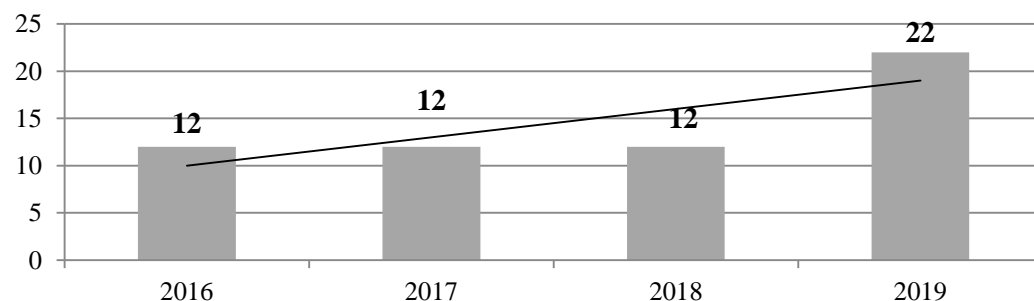
Wykres 38. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielone zostały 22 świadczenia mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do trzech poprzednich lat dostrzegalny jest wzrost liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie, kształtujący się na poziomie 83%.

Wykres 39. Zasilki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupelnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹⁶.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głowaczowie w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domach Pomocy Społecznej 9 mieszkańców, na łączną kwotę 273 394 zł. Mieszkańcy Gminy przebywają w następujących Domach Pomocy Społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej w Kozienicach (4 osoby);
- Dom Pomocy Społecznej w Lipsku (2 osoby);
- Dom Pomocy Społecznej w Chełmnie (1 osoba niepełnoletnia);
- Dom Pomocy Społecznej w Pomiechówku (1 osoba).

Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w DPS na przestrzeni lat 2016-2019 znajdują się w tabeli poniżej. Z danych statystycznych wynika, że GOPS w przedmiotowym roku ponosił z tego powodu najniższą opłatę. Liczba osób znajdujących się w Domach Opieki Społecznej z roku na rok ulega zmniejszeniu.

Wykres 40. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób	11	12	14	9
kwota świadczeń (zł)	276 821	287 429	298 029	273 394

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Z danych zamieszczonych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej wynika, że na terenie gminy Głowaczów nie funkcjonuje żaden klub lub inne miejsce spotkań i aktywizacji dla seniorów.

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn.zm.).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych oraz stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- niewystarczające działania zapewniające adekwatną do potrzeb opiekę osobom starszym.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Kontynuacja prowadzenia Klubu Seniora, w którym prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Podejmowanie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęcia edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.
7	Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
8	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
9	Opracowywanie i realizacja Programów Aktywności Lokalnej dla osób starszych.	Liczba opracowanych Programów oraz liczba sprawozdań z realizacji działań określonych w Programie.
10	Działania mające na celu zachęcanie osób starszych do uczestnictwa w Klubie Seniora.	Liczba działań związanych z propagowaniem uczestnictwa Klubie Seniora, liczba nowych członków Klubu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2 – zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia dla osób starszych umożliwiające funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
2	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
3	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
4	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
5	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
6	Utworzenie dziennego domu pobytu dla osób starszych.	Liczba miejsc dostępnych dla osób starszych w dziennym domu pomocy.
7	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej i infrastruktury komunikacji do potrzeb osób starszych.	Liczba budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób starszych oraz liczba podjętych inicjatyw w zakresie usprawniania infrastruktury komunikacji.
8	Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w usługach opiekuńczych w formie teleopieki.	Liczba osób starszych objętych teleopieką.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, KP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

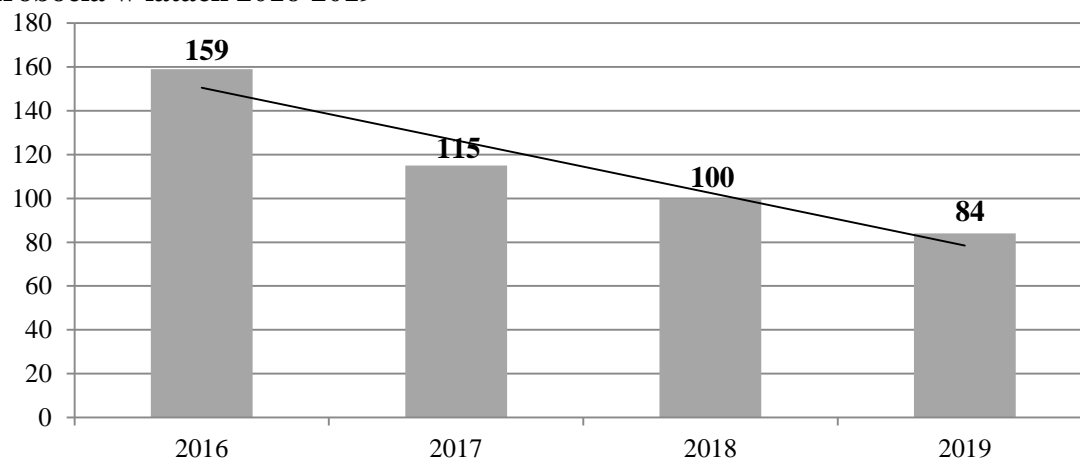
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 84. Na przestrzeni lat 2016-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. O skali problemu bezrobocia świadczy to, że bezrobocie jako powód

udzielenia pomocy i wsparcia, znalazło się na trzecim miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

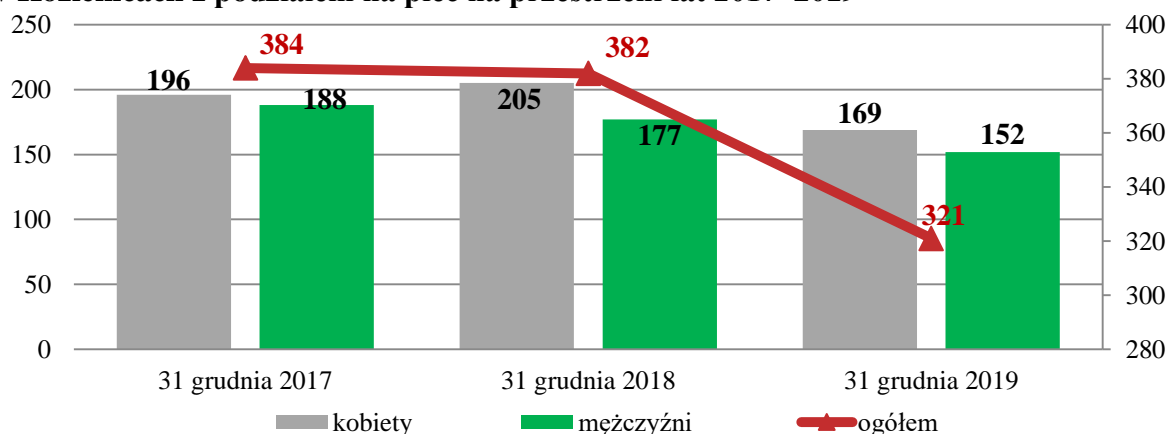
Wykres 41. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Koźienicach zarejestrowanych było łącznie 321 osób. Oznacza to spadek w stosunku do roku 2018 i 2017 o 16%. Pod względem płci widoczna jest pewna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet jest niewiele więcej niż mężczyzn (liczba kobiet - 169, liczba mężczyzn – 152).

Wykres 42. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Koźienicach z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek ilości osób w każdej z kategorii wiekowych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat dostrzegalny jest podobny odsetek zarejestrowanych w PUP osób do 30 roku życia oraz spadek zarejestrowanej liczby bezrobotnych mających więcej niż 50 lat.

Tabela 13. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

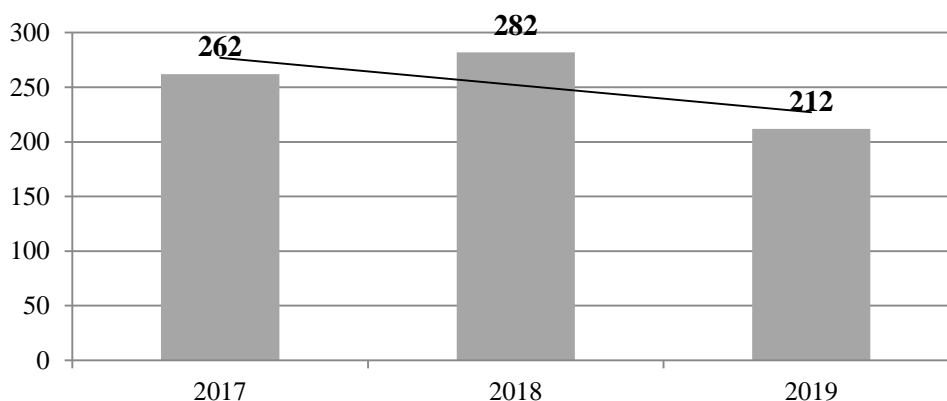
kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	384	100	382	100	321	100
do 25 roku życia	61	16	36	9	34	11
do 30 roku życia	101	26	84	22	82	26
powyżej 50 roku życia	115	30	116	30	97	30

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego, pod koniec 2019 roku osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowiły 66% spośród wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2017-2019 udział osób długotrwanie bezrobotnych w ogólnej liczbie wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP, uległ nieznacznemu zmniejszeniu (w 2017 roku osoby te stanowiły 68% ogółu, natomiast w 2018 roku – 62%). Szczegółowe dane dotyczące liczby zarejestrowanych w PUP długotrwanie bezrobotnych mieszkańców Gminy przedstawiony został na wykresie poniżej.

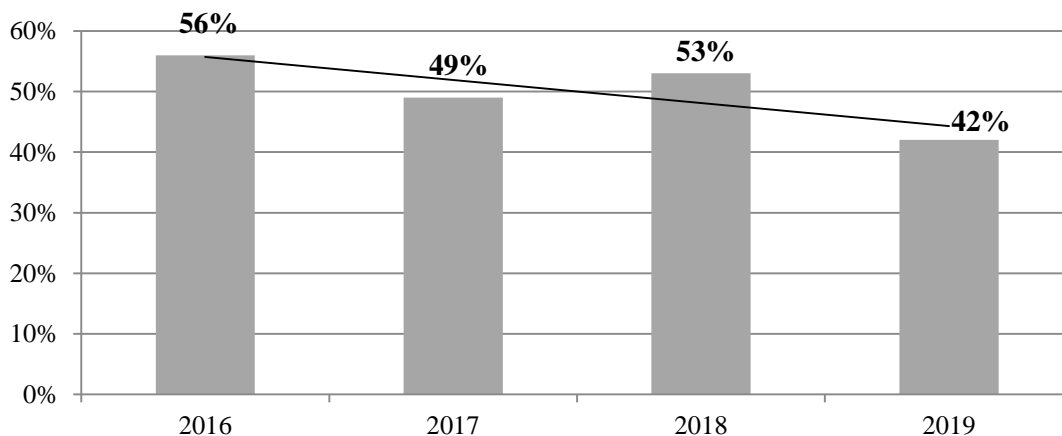
Wykres 43. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2017 - 2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich, w 2019 roku obserwowany jest jego spadek – z 56% w 2016 roku do 42% w 2019 roku. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku od 2016 roku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 44. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

W 2019 roku bezrobotni w wieku 18-29 lat z terenu gminy Głowaczów mogli wziąć udział w projekcie „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie kozienskim (IV)”, dofinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt ten był realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Kozienskich i wdrażany w ramach Programu

Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Młodzi mieszkańcy mogli skorzystać z poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, stażu, szkolenia, bonów na zasiedlenie oraz prac interwencyjnych. Natomiast bezrobotni w wieku 30 lat i więcej mogli wziąć udział w kontynuacji projektu „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie kozienickim (III).”¹⁷ W ramach projektu mieszkańcy Gminy mogli skorzystać z usług w zakresie poradnictwa zawodowego, stażach, indywidualnych szkoleniach, prac interwencyjnych oraz jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz bezrobocie pozostające na trzecim miejscu jako powód udzielania pomocy społecznej.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia

¹⁷ Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VIII Rozwój Rynku Pracy, Działanie 8.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP – projekty pozakonkursowe.

poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;

- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stąła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Stąła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych,

	interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
4	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
5	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów na terenie Gminy.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
6	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
7	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	PUP, UG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

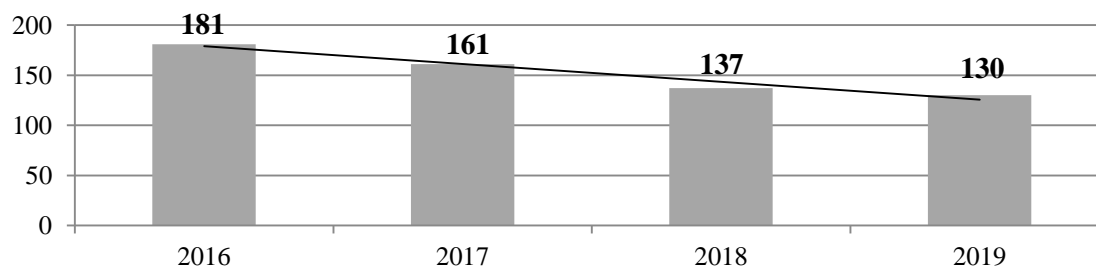
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na **pierwszym miejscu** pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało aż 130 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2016-2019 spadkowi. W 2016 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 181 rodzin, w 2017 roku - 161, w 2018 roku – 137, natomiast w 2019 roku – 130. W stosunku do 2016 roku oznacza to spadek o 28%. Jednak w wymienionych latach ubóstwo stanowiło najczęstszy powód udzielania pomocy rodzinom na terenie Gminy.

Wykres 45. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 45 osób, tj. o tylko 6% mniej niż w 2018 roku i o 12% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 73 – co oznacza spadek o 23% w stosunku do roku 2018 i o 42% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 60 osób i jest to wzrost aż o 400% oraz o 58% w stosunku do roku 2017.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie przyznawanych zasiłków stałych i okresowych, przy jednoczesnym wzroście liczby osób, którym przyznawane są zasiłki celowe.

Tabela 14. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019

rodzaj zasiłku	2016		2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	51	267 922	48	251 692	48	249 294	45	259 813
zasiłek okresowy	125	216 792	96	187 958	95	174 902	73	116 500
zasiłek celowy	38	10 933	21	10 380	12	5 062	60	22 804

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Mieszkańcy gminy Głowaczów w okresie od 2014 do 2018 roku korzystali również z programu w zakresie dożywiania - „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

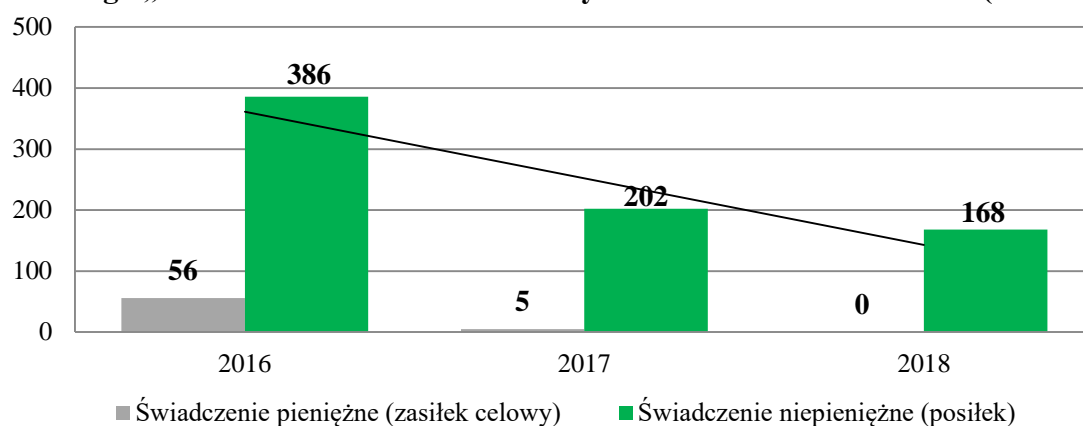
- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,

– kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁸.

Wśród osób otrzymujących świadczenie niepieniężne w 2018 roku, 168 mieszkańców to osoby, którym pomoc przyznano w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców niepieniężnej formy zasiłku znacznie zmalała – w porównaniu do roku 2016 nastąpił spadek aż o 56%. W 2017 roku liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne w porównaniu do roku wcześniejszego spadła o 91%, natomiast w 2018 roku żaden z mieszkańców nie otrzymał tego typu świadczenia.

Wykres 46. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

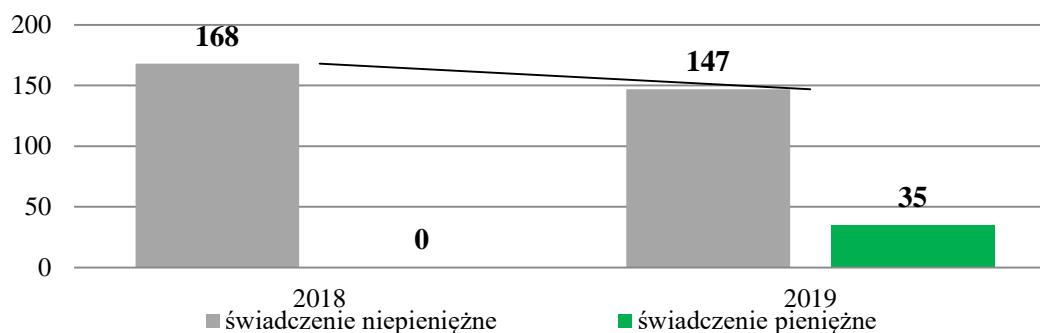
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

28 lutego 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 35 osobom. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymało 147 osób, czyli o 21 osób mniej niż w roku 2018. W omawianym roku żaden mieszkaniec nie otrzymał świadczenia pieniężnego.

Wykres 47. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 roku

¹⁸ www.gov.pl/web/rodzina

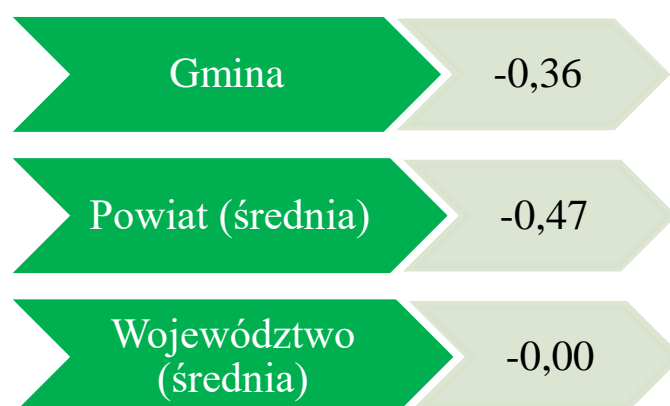

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W latach 2016 - 2019 roku nie zostały wypłacone żadne świadczenie pieniężne w formie dodatku mieszkaniowego.

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Głowaczów na niższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Głowaczów wynosi on -0,36, natomiast na terenie powiatu -0,47.

Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Głowaczów, powiecie kozienickim oraz województwie mazowieckim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. Dane statystyczne dotyczące liczby osób

korzystających z pomocy i wsparcia z GOPS w latach 2016-2019, wskazują, iż w ciągu ostatnich trzech lat problem bezdomności na terenie Gminy występował w niewielkim natężeniu, ponieważ tylko jedna rodzina korzystała z tego powodu z pomocy społecznej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- brak mieszkań socjalnych na terenie Gminy;
- ubóstwo stanowiące główny powód korzystania z pomocy społecznej mieszkańców Gminy na przestrzeni ostatnich trzech lat;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem,

szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;

- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób z problemem ubóstwa poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2 - zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającej zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.
5	Udzielenie pomocy rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa w formie utworzenia i oddania do użytku mieszkań socjalnych.	Liczba utworzonych i oddanych do użytku mieszkań socjalnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
-------------------------	-------------------------	---------------------

GOPS

NGO, UG.

Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Komisariat Policji w Grabowie nad Pilicą obejmuje teren trzech gmin powiatu kozińskiego: Głowaczów, Magnuszew i Grabów nad Pilicą. Z danych przekazanych przez Komisariat wynika, że w 2019 roku na terenie podległym:

- wszczęto 256 postępowań przygotowawczych,
- stwierdzono 189 czynów przestępczych,
- wykryto 134 przestępstw,
- ustalono 125 sprawców przestępstw, w tym 4 nieletnich sprawców czynów zabronionych,
- przeprowadzono 2 623 interwencje, z czego 11% stanowiły interwencje domowe.

Na przełomie ostatnich trzech lat na terenie gminy Głowaczów odnotowano łącznie 88 przestępstw.

Tabela 15. Liczba wykrytych przestępstw na terenie gminy Głowaczów na przestrzeni lat 2017-2019 w podziale na poszczególne kategorie przestępstw

Kategoria popełnianych przestępstw	Ilość
prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego	20
kradzież z włamaniem	12
kradzież	12
oszustwo	7
niestosowanie się do orzeczonych przez sąd środków karnych	6
spowodowanie śmiertelnego wypadku drogowego	5
groźby karalne	3
przywłaszczenie	3
udział w bójce	2
niewykonanie polecenia zatrzymania pojazdu mechanicznego	3
uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego	2
oszustwo komputerowe	2

kradzież leśna

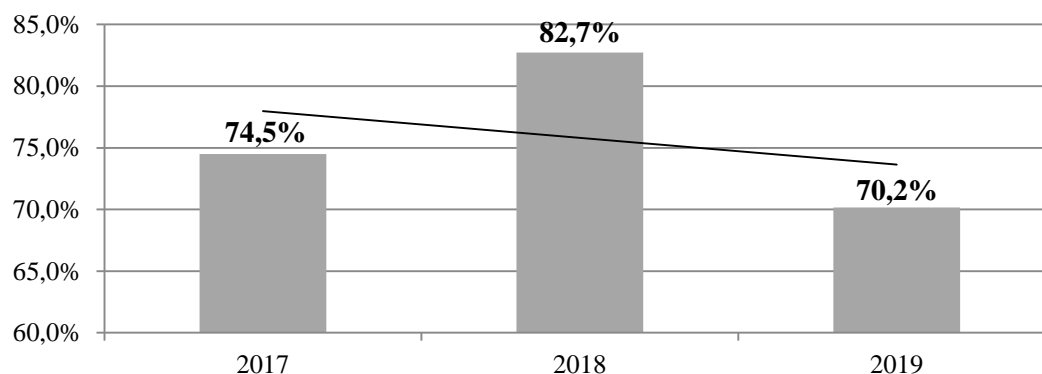
2

Źródło: dane z Komisariatu Policji w Grabowie nad Pilicą

Ponadto odnotowano także jednorazowe popełnienie takich przestępstw jak: zabójstwo, spowodowanie lekkiego uszczerbku na zdrowiu, narażenie człowieka na niebezpieczeństwo, prowadzenie pojazdu po cofnięciu uprawnień, przestępstwo przeciwko wolności w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności, przestępstwo przeciwko porządkowi publicznemu, zniszczenie cudzej rzeczy, paserstwo nieumyślne.

Wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2019 roku na terenie gmin podległym Komisariatowi Policji kształtował się na poziomie 70,2%. W stosunku do lat poprzednich jest to niższa wartość – w porównaniu do 2018 roku nastąpił spadek wskaźnika o 12,5 pp.

Wykres 48. Wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gmin podległych Komisariatowi Policji w Grabowie nad Pilicą w latach 2017-2019

Źródło: Raport o stanie Gminy Głowaczów za 2019 rok

Komisariat Policji w Grabowie nad Pilicą prowadził następujące programy profilaktyczne i akcje dla mieszkańców Gmin:

- „Poszukiwany”,
- „Smog”,
- „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”,
- „Trzeźwość w przewozie osób”,
- „Bezpieczny po zmroku”,
- „Bezpieczna droga do celu”,
- „Bezpieczny Weekend”,
- „Stop Trzeźwość”,
- „Pasy”,
- „Smart Stop”,

- „ZNICZ”,
- „Bezpieczne przejście”,
- „Alkohol i Narkotyki”,
- „Truck & Bus”,
- „Bezpieczne ferie i wakacje”.

Dodatkowo w szkołach zostały przeprowadzone spotkania dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz odpowiedzialnych sposobach spędzania wolnego czasu podczas ferii i wakacji.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- malejący wskaźnik wykrywalności przestępstw na przestrzeni lat oraz stosunkowo duża ilość przestępstw związanych z prowadzeniem pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu lub substancji odurzających.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzi może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, przestrzeni publicznej i w miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
3	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
4	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań, kradzieży i kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu i substancji odurzających.
5	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.
6	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
7	Działania prewencyjne mające na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.	Liczba podjętych działań prewencyjnych zwiększających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Wdrażanie

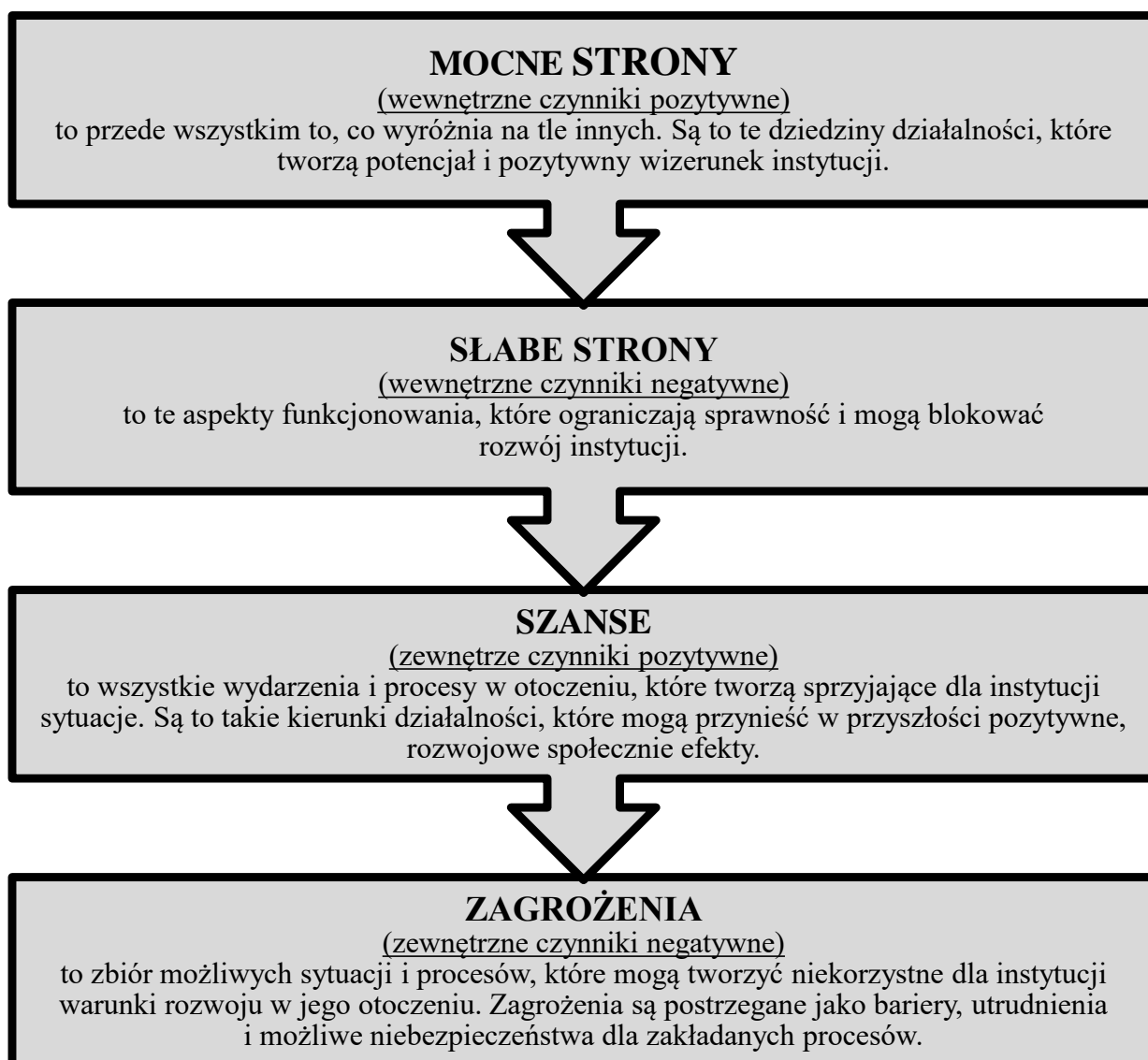
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, KP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym oraz turystycznym.
2. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
3. Kapitał gospodarczy nastawiony na ekorozwój.
4. Funkcjonowanie Klubu Seniora.
5. Atrakcyjne położenie geograficzne Gminy.
6. Funkcjonowanie szkół podstawowych, przedszkoli oraz żłobka.
7. Rozwinięta infrastruktura sportowa.
8. Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
9. Niewielkie natężenie problemu bezdomności na terenie Gminy.
10. Dostęp do bezpłatnej pomocy oraz wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego.
11. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
12. Stosunkowo mały odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie oraz stosowanie przemocy (wyniki badania ankietowego).
13. Spadek w ostatnich latach udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.
14. Funkcjonowanie na terenie Gminy Stowarzyszenia na rzecz rozwoju Gminy i Ekorozwoju Wsi.
15. Stosunkowo mały odsetek uczniów sięgających po wyroby nikotynowe.

SŁABE STRONY

1. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat ujemny przyrost naturalny.
2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
3. Podejmowanie nielicznych działań o charakterze kulturalnym.
4. Występujący problem ubóstwa i bezrobocia na terenie Gminy – ubóstwo jako najczęstszy powód korzystania z pomocy społecznej.
5. Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy.
6. Stosunkowo wysoki odsetek uczniów deklarujących doświadczenie i stosowanie przemocy.
7. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.
8. Brak działających klubów samopomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.
9. Brak świadomości części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
10. Występowanie problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.
11. Brak funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
12. Zbyt mała ilość alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
13. Brak realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań profilaktycznych.
14. Prowadzenie nielicznych programów oraz warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach.

SZANSE

1. Rozwój turystyki.
2. Rozwój gospodarczy Gminy.
3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
4. Utworzenie nowych, pozarolniczych miejsc pracy w Gminie.
5. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
7. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
8. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
9. Dostępność do bezpłatnej pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
10. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
11. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
12. Spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych.
13. Wykorzystanie potencjału osób starszych, przyczyniające się do inkluzji ich do społeczeństwa.
14. Wspieranie lokalnych artystów ludowych i rzemieślników.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych.
3. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
6. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
7. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
8. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
9. Pogłębiająca się dezintegracja lokalnej społeczności.
10. Brak perspektyw zawodowych zwłaszcza dla ludzi młodych – emigracja zarobkowa, niekorzystne tendencje w rodzinach spowodowane długookresowymi wyjazdami.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Głowaczów została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Głowaczów dążąca do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych wspólnoty, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin oraz grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, poprzez właściwe, zintegrowane działania mieszkańców, organów administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych; dostrzegająca potencjał tkwiący w mieszkańcach, dziedzictwie historycznym i przyrodniczym. Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Głowaczów jest uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej, właściwie wykorzystującej potencjał społeczności i zasobów lokalnych, pozwalającej skutecznie przeciwdziałać zjawiskom zagrażającym równowadze społecznej jej mieszkańców.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głowaczów przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;

- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Głowaczów jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głowaczów mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Głowaczów.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy, zostanie umieszczona na stronie internetowej Gminy.

6. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Posterunku Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z gminą Głowaczów. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

7. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś

aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

7.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

7.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

7.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

7.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2029 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności,

skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

8. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Głowaczów jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych wśród mieszkańców; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Głowaczów i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określenie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz

stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich aktywizację w społeczeństwie oraz zapewnienie odpowiedniej opieki,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- motywowanie do podjęcia i wsparcie działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu adekwatnych działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi, głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Głowaczów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).
3. <https://www.google.com/maps/>
4. <https://bdl.stat.gov.pl/>
5. <http://kozienice.msib.pl/gminaglowaczow-atrakcje-turystyczne>
6. <https://poradnik.ngo.pl/>
7. J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*.
8. M. Yaziji, J. Doh, *Organizacje pozarządowe a korporacje*.
9. *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głowaczowie* (uchwała Rady Gminy Nr XII.65.2019 z dnia 28 października 2019 roku).
10. *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok*.
11. Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.
12. Uchwała Nr XIII.77.2019 Rady Gminy z dnia 29 listopada 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla gminy Głowaczów na 2020 rok*.
13. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok*.
14. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Głowaczów na lata 2015 – 2020* (Uchwała Nr V.24.2015 Rady Gminy z dnia 11 lutego 2015 roku).
15. *Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Głowaczów za rok 2017, 2018 i 2019*.

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Głowaczów na mapie Polski	12
Rysunek 2. Mapa gminy Głowaczów	13
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Głowaczów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku).....	18
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Głowaczów alkoholu w latach 2017-2019	61
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Głowaczów, powiecie kozienickim oraz województwie mazowieckim w 2019 roku.....	94

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018.....	15
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)	16
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2016-2018.....	26
Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach).....	27
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku.....	29
Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć	36
Tabela 7. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019	37
Tabela 8. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019	47
Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019.....	48

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019	48
Tabela 11. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Głowaczowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019	58
Tabela 12. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	72
Tabela 13. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	86
Tabela 14. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019.....	92
Tabela 15. Liczba wykrytych przestępstw na terenie gminy Głowaczów na przestrzeni lat 2017-2019 w podziale na poszczególne kategorie przestępstw	99

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2016-2019.....	14
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2019.....	14
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Głowaczów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	15
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019	17
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019.....	17
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)....	19
Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	20
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie kozienskim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	21
Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2018.....	21
Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	22

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2018 roku.....	23
Wykres 12. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2018 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa.....	24
Wykres 13. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2016-2018	25
Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie mazowieckim w latach 2016-2018	26
Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019.....	33
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Głowaczów w latach 2016-2019	34
Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2019 (w procentach)	34
Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2016-2019	35
Wykres 19. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	35
Wykres 20. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	36
Wykres 21. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2016-2019....	37
Wykres 22. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019	41
Wykres 23. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	42
Wykres 24. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019.....	42
Wykres 25. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (w tym rodziny niepełne i wielodzietne) w latach 2016-2019.....	42
Wykres 26. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019.....	43
Wykres 27. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych).....	44
Wykres 28. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019	47

Wykres 29. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019.....	48
Wykres 30. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019	57
Wykres 31. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019	58
Wykres 32. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019	60
Wykres 33. Wartość sprzedanego na terenie gminy Głowaczów alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych).....	62
Wykres 34. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Głowaczów na przestrzeni lat 2017-2019	62
Wykres 35. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2019	71
Wykres 36. Liczba osób doznających, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2017-2019	72
Wykres 37. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2019.....	78
Wykres 38. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019	79
Wykres 39. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń).....	79
Wykres 40. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019.....	80
Wykres 41. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019	85
Wykres 42. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kozienicach z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019.....	85
Wykres 43. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Głowaczów w latach 2017 - 2019.....	87
Wykres 44. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019.....	87
Wykres 45. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019	91

Wykres 46. Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób).....	93
Wykres 47. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 roku	93
Wykres 48. Wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gmin podległych Komisariatowi Policji w Grabowie nad Pilicą w latach 2017-2019	100

